

Vlada Crne Gore
Ministarstvo evropskih poslova

**INFORMACIJA O IZVJEŠTAJU EVROPSKE KOMISIJE ZA
CRNU GORU 2023.**

Podgorica, 24. novembar 2023. godine

1. IZVJEŠTAJ EVROPSKE KOMISIJE O CRNOJ GORI 2023.

1.1. Politički kriterijumi i poglavlja vladavine prava

1.1.1. Demokratija

Izbori – Evropska komisija je u Izvještaju konstatovala održavanje lokalnih izbora u 14 opština iz oktobra 2022, održavanje predsjedničkih izbora iz marta i aprila 2023. kao i parlamentarnih izbora iz juna 2023. Izvještaj navodi da su misije za posmatranje izbora OSCE/ODIHR-a pratile predsjedničke i parlamentarne izbore i ocijenile ih kao mirne i konkurentne uprkos određenim proceduralnim nedostacima. U Izvještaju se konstatuje i da je mandat parlamentarnog Odbora za sveobuhvatnu izbornu reformu, koji je istekao u julu 2022, završen bez opipljivih rezultata. Što se tiče pravnog okvira u ovoj oblasti, Izvještaj navodi da je i dalje potrebna sveobuhvatna reforma i harmonizacija oblasti kao što su izborna zakonodavstvo, ograničenja glasačkih i kandidatskih prava, transparentnost, mehanizmi rješavanja sporova i nadzor nad finansiranjem kampanja i medija. Evidentirano je i da je nedostatak funkcionalnog Ustavnog suda uticao na izborne procese, kao i da je konstituisanje novog saziva Skupštine i formiranje nove Vlade obavljeno krajem oktobra 2023.

Skupština - Izvještaj navodi da je u proteklom periodu političkom situacijom u državi dominirala Vlada u tehničkom mandatu kojoj je nedostajao neophodan politički legitimitet i Skupština koja nije mogla da okupi jasnu i dosljednu većinu za pokretanje reformi. Dodaje i da je bojkot velikog dijela Skupštine dodatno uticao na njen rad. Ocjena je da je ukupna odgovornost političkog sistema narušena nedostacima Ustava Crne Gore, koji prema mišljenju EK nije dovoljno jasan i sadrži praznine, kao i nedostacima u zakonskom okviru koji reguliše nadležnosti Vlade u tehničkom mandatu ili raspuštene Skupštine. Zaključak u ovom dijelu je da je predmetna situacija doprinijela opštem osjećaju političke i institucionalne nepredvidljivosti.

Nadalje, u Izvještaju se ocjenjuje da nije bilo efikasnog političkog dijaloga i konstruktivnog angažmana političkih stranaka na jačanju odgovornosti Skupštine i nadzora Vlade. Navodi se da su i izostale aktivnosti na pitanjima pristupanja EU, posebno nakon ostavke ministarke evropskih poslova. Konstatuje se da je Skupština u više navrata donosila zakone koji su bili u suprotnosti sa preporukama Evropske komisije i/ili Venecijanske komisije. Konstatovano je i da je Skupština nastavila da jača svoju transparentnost uspostavljanjem određenih usluga orijentisanih prema građanima. U ovom dijelu je navedeno da se i dalje čeka usvajanje Zakona o Skupštini kojim bi se uredili odnosi između Skupštine i izvršne vlasti.

Upravljanje - U Izvještaju se navodi da je u situaciji nejasnih pravila koja regulišu nadležnosti Vlade u tehničkom mandatu, ista nastavila da donosi važne odluke i da razrješava i postavlja ključne zvaničnike. U tom smislu je konstatovano da je u novembru 2022. premijer u tehničkom mandatu odlučio da razriješi ministre odbrane i vanjskih u tehničkom mandatu, a da je Skupština podržala njegovu odluku. Izvještaj konstatuje i ostavku ministarke evropskih poslova u tehničkom mandatu iz decembra 2022. kao i

razješenje vršioca dužnosti direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost iz oktobra 2022. i razješenje direktora Uprave policije iz marta 2023. U oblasti transparentnosti upravljanja, ocjena je da je pored pojedinih pozitivnih koraka, situacija i dalje generalno problematična.

Civilni sektor – U Izvještaju se ocjenjuje da je uloga civilnog društva prepoznata i promovisana. Ipak, kontatuje da se zakonski i institucionalni okvir koji reguliše saradnju državnih institucija i civilnog društva tek treba unaprijediti. Navodi da su političari, uključujući i one na najvišem nivou, često omalovažavali rad organizacija civilnog društva a da su prijavljeni i određeni izolovani slučajevi verbalnih napada na ove organizacije prilikom kritikovanja vlasti. Zaključak je da preporuke iz prošlogodišnjeg izvještaja ostaju uglavnom važeće.

U ovom dijelu je istaknuto da Savjet za saradnju organa državne uprave i nevladinih organizacija nije nastavio sa radom. U Izvještaju se ocjenjuje da je državna finansijska podrška organizacijama civilnog društva regulisana setom pravila koja osiguravaju transparentnost i eksternu evaluaciju, međutim, kontatuje i da Crna Gora treba da ojača kapacitete ministarstava koji se odnose na strateško planiranje, praćenje i evaluaciju podrške koja se pruža organizacijama civilnog društva.

1.1.2. Reforma javne uprave

U Izvještaju se konstatuje da je Crna Gora **umjereno spremna** u oblasti reforme javne uprave i da je ostvaren **ograničen napredak**. Navodi se da je nastavljena implementacija Strategije reforme javne uprave i da je usvojen novi Program upravljanja javnim finansijama i započeta njegova implementacija, te da su oba strateška dokumenta povezana sa budžetskim okvirom. U Izvještaju je ukazano da su izmjene i dopune Zakona o državnim službenicima i namještenicima usvojene 2021. godine, a kojima se smanjuju kriterijumi za rukovodni kadar, ostale na snazi. Konstatuje se da je Skupština usvojila izmjene i dopune Zakona o lokalnoj samoupravi radi usklađivanja sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, a da nije poštovala prošlogodišnju preporuku, što dovodi do zabrinutosti u odnosu na pitanje zapošljavanja na osnovu zasluga, kompetencija i nezavisnosti državnih službenika. Pored toga, u Izvještaju se ocjenjuje i da su stalne kadrovske promjene u javnoj upravi dovele do daljeg gubitka znanja o pitanjima evropske integracije i sveukupnog usporavanja reformi. Izvještaj navodi da dugo očekivane izmjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama nisu usvojene i da treba uspostaviti efikasne linije odgovornosti unutar administracije. Kada su u pitanju preporuke iz 2022. godine, konstatovano je da preporuka o usvajanju i implementaciji strateškog okvira ispunjena, dok ostale ostaju na snazi.

Crna Gora u predstojećoj godini treba naročito da:

- usvoji i sprovede izmjene i dopune Zakona o slobodnom pristupu informacijama u skladu sa principima dobre javne uprave i uvede mjere za smanjenje velikog broja zahtjeva za informacije i povezanih žalbi;

- izmijeni Zakon o državnim službenicima i namještenicima i Zakon o lokalnoj samoupravi kako bi se osiguralo da se zapošljavanje odvija po principima zasluga, kompetentnosti i transparentnosti;
- uspostavi jednoobrazan, sveobuhvatan i transparentan sistem za planiranje i upravljanje kapitalnim investicijama.

1.2. Vladavina prava i temeljna prava

1.2.1. Poglavlje 23 - Pravosuđe i temeljna prava

Evropska komisija je u Izvještaju konstatovala da Crna Gora ostaje **umjereno spremna** za primjenu pravne tekovine EU i evropskih standarda u ovoj oblasti i da je ukupno ostvarila **ograničen napredak**. Ocjene su da nije postignut napredak u reformi pravosuđa, do sada najizazovnijoj oblasti vladavine prava, da je pravosudni sistem nastavio da se suočava sa dubokom institucionalnom krizom i da je i dalje pogođen upitima o odgovornosti, između ostalih slabosti. Kao što je navedeno u prethodnim godišnjim izvještajima, korupcija i korupcija na visokom nivou ostaju problemi i preovladavaju u mnogim oblastima, uključujući unutar državnih struktura. Ocjena u ovom dijelu je da je postignut ograničeni napredak u sprečavanju korupcije, ali i da se zakonodavni i strateški okvir tek treba u potpunosti nadograditi. Evidentirano je da je nekoliko istaknutih slučajeva korupcije je pod istragom i konstatovano da Crna Gora treba da pokaže strog i nedvosmislen odgovor krivičnog pravosuđa. Nadalje, Izvještaj navodi da Crna Gora nastavlja da ispunjava svoje obaveze o osnovnim pravima prema međunarodnim instrumentima i zakonodavstvu o ljudskim pravima, ali i da ipak ostaju izazovi u osiguravanju efikasne implementacije zakonodavstva, posebno za najugroženije. U ovom dijelu Izvještaj izražava zabrinutost povodom kontinuiranog trenda povećanja broja femicida i slučajeva rodno zasnovanog nasilja. Konstatovano je i da potpuna i efikasna zaštita novinara i drugih medijskih radnika nastavlja da se poboljšava, ali i da opipljivi rezultati u starim slučajevima napada tek treba da se postignu.

Funkcionisanje pravosuđa - Generalna ocjena u ovom dijelu je da je crnogorski pravosudni sistem **umjereno spreman**, i da **nije bilo napretka** u sprovođenju ključnih reformi pravosuđa. Izvještaj pojašnjava da je funkcionisanje pravosudnog sistema nastavilo da se suočava sa izazovima, uključujući imenovanja na čekanju i niz ključnih pozicija koje ostaju popunjene *ad interim*, izvan mandata ograničenog Ustavom ili drugim relevantnim zakonodavstvom. Po ocjeni EK situacija je rezultirala slabim rukovodstvom i upravljanjem, nedostatkom strateške vizije i lošim planiranjem, što utiče na sposobnost zemlje da isporučuje pravdu i narušava legitimitet najviših pravosudnih institucija. Navodi se i da je ovo bilo posebno ozbiljno za Ustavni sud, koji je ostao bez kvoruma od septembra 2022. do februara 2023. godine, kada je Skupština imenovala troje sudija. U Izvještaju se konstatuje i da sud ima još jedno upražnjeno mjesto.

Izvještaj navodi da nekoliko događaja navedenih u tekstu ispod ukazuje na to da nezavisnost, nepristrasnost, odgovornost i profesionalizam pravosuđa tek treba da se poboljšaju. U ovom dijelu navode i da osiguravanje etičke i disciplinske odgovornosti sudija i tužilaca ostaje problem. Nadalje, Zakon o Sudskom savjetu i sudijama, te Zakon o

državnom tužilaštvu, tek treba da se izmjene u skladu sa evropskim standardima i pravnom tekovinom EU, u skladu sa postojećim preporukama Evropske komisije i mišljenjima Venecijanske komisije. Ova dva zakona su označena kao centralna za funkcionisanje pravosuđa i tužilaštva, osiguravajući, svaki u svom domenu, njihovu nezavisnost i samostalnost, nepristrasnost, odgovornost i profesionalizam.

Ocjena je i da je potrebno ojačati efikasnost pravosuđa kao i da ljudska, finansijska, fizička infrastruktura i IKT sistemi upravljanja zahtijevaju poboljšanje. U Izvještaju se konstatuje da se još uvijek čeka usvajanje nove strategije o racionalizaciji pravosudne mreže.

Dalje ocjene su da tek treba da se dokaže ispravno funkcionisanje pravosuđa u skladu sa evropskim standardima. Izvještaj pojašnjava da mora postojati istinska i nedvosmislena posvećenost izvršne vlasti i pravosuđa garantovanju sprovođenja reformi, kao i politički dijalog u Skupštini da bi se obezbijedila potrebna većina za sva imenovanja na višim sudskim nivoima i zakone koji su na čekanju.

U oblasti procesuiranja ratnih zločina navodi se da Crna Gora nastavlja da ostvaruje napredak, uz obrazloženje da postoji dobra pravosudna saradnja sa susjednim zemljama i Međunarodnim rezidualnim mehanizmom za krivične sudove.

Izvještaj zaključuje da prošlogodišnje preporuke u ovoj oblasti ostaju da važe.

Crna Gora u predstojećoj godini treba naročito da:

- imenuje preostale članove Ustavnog suda i Sudskog savjeta, stalnog predsjednika Vrhovnog suda i stalnog Vrhovnog državnog tužioca i predsjednika Tužilačkog savjeta, na osnovu zasluga i u transparentnom postupku, kako bi se obezbijedilo pravilno funkcionisanje pravosuđa sa nezavisnošću, nepristrasnošću i integritetom nosilaca funkcija na ključnim pravosudnim pozicijama;
- izmijeni Zakon o Sudskom savjetu i sudijama, Zakon o Državnom tužilaštvu i nedvosmisleno planira neophodne izmjene Ustava, uvažavajući sve već postojeće preporuke Evropske komisije, mišljenja Venecijanske komisije kao i preporuke Grupe država Savjeta Evrope za borbu protiv korupcije (GRECO), da ih uskladi sa pravnom tekovinom EU i evropskim standardima o nezavisnosti pravosuđa i autonomiji tužilaštva, kao i njihovoj nepristrasnosti, odgovornosti i profesionalnosti;
- usvoji novu strategiju i akcioni plan za sudsku reformu i za racionalizaciju sudske mreže; u potpunosti implementira IKT strategiju, kako bi se poboljšala efikasnost sistema.

Borba protiv korupcije - U Izvještaju se ocjenjuje da je Crna Gora postigla **određeni nivo spremnosti** u borbi protiv korupcije, te da je postignut **ograničen napredak** tokom izvještajnog perioda. Međutim, konstatovano je da korupcija, uključujući korupciju na visokom nivou, ostaje pitanje koje zabrinjava i prevladava u mnogim oblastima, uključujući državnu strukturu.

U Izvještaju se ukazuje da Crna Gora nije dovoljno unaprijedila svoj zakonodavni i strateški okvir za prevenciju i borbu protiv korupcije u skladu sa pravnom tekovinom EU, evropskim i međunarodnim standardima, za šta je potrebna nova strategija i prateći akcioni plan. Nadalje, ocjenjuje se da je ostvaren ograničen napredak u sprečavanju

korupcije, a da su rezultati rada Agencije za sprječavanje korupcije (ASK) poboljšani u kvantitativnom smislu. Takođe, da je potrebno dodatno osigurati nezavisnost, odgovornost, nepristrasnost i proaktivnost ASK-a.

U Izvještaju se navodi da je potrebno poboljšati Zakon o sprječavanju korupcije u skladu sa postojećim preporukama ekspertske misije iz 2021. godine. Ocijenjeno je da je tokom 2022. godine dostignuta prekretnicu u istrazi i krivičnom gonjenju nekih slučajeva korupcije na visokom nivou.

U Izvještaju je prepoznat rad Specijalnog državnog tužilaštva na slučajevima visokog profila, što je i ukazalo na duboku infiltraciju korupcije i organizovanog kriminala u državne strukture, uključujući i najviši nivo pravosuđa i organa za sprovođenje zakona.

U tom smislu, ukazano je na neophodnost da se pokaže snažan, strog, koherentan i nedvosmislen odgovor krivičnog pravosuđa. Takođe je ukazano na potrebu da Crna Gora dodatno poboljša rezultate istraga, krivičnog gonjenja i pravosnažnih presuda, uključujući zaplijenu i konfiskaciju imovine u oblasti borbe protiv korupcije i korupcije na visokom nivou.

Kako bi se izbjegla percepcija nekažnjivosti, konstatovano je da je potrebna odvracajuća i efikasnija politika krivičnog sankcionisanja i odgovor krivičnog pravosuđa na korupciju, uključujući korupciju na visokom nivou. Takođe je neophodno poboljšati efektivnu i sistematsku upotrebu finansijskih istraga i zaplijene i oduzimanja imovine. Te da bi naponi u ovoj oblasti politike prvenstveno trebali biti usmjereni na one sektore koji su najosjetljiviji na korupciju, za koje je potrebna solidna procjena rizika i posebna akcija. Ocjena iz Izvještaja je da prošlogodišnje preporuke su samo djelimično implementirane i u velikoj mjeri ostaju važeće.

Crna Gora u predstojećoj godini treba posebno da:

- usvoji unaprijeđen pravni, institucionalni i strateški okvir za prevenciju i borbu protiv korupcije u skladu sa pravnim tekovinama EU, evropskim i međunarodnim standardima, kroz integrisani pristup, kroz izmjene i efikasnu primjenu Zakona o sprječavanju korupcije i krivičnog zakonodavstva, i uvažavanjem svih preporuka peer review ekspertske misije iz 2021. godine, uključujući finansijske istrage i zaplijenu i konfiskaciju imovine, kao i preporuke Grupe država za borbu protiv korupcije Savjeta Evrope (GRECO) i Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS);
- poboljša evidenciju o korupciji, uključujući korupciju na visokom nivou, hitnim jačanjem efikasne primjene postojećeg krivičnog zakonodavstva od strane tužilaštava i sudova, izricanjem djelotvornih kazni i preduzimanjem konkretnih mjera za poboljšanje korišćenja sporazuma o priznanju krivice u izuzetnim slučajevima za više transparentan, kredibilan, odvracajući i dosljedan odgovor krivičnog pravosuđa;
- preduzme mjere za sprovođenje preporuka peer review ekspertske misije iz juna 2022. godine o borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije na visokom nivou.

Temeljna prava - U Izvještaju se navodi da je zakonodavni i institucionalni okvir o temeljnim pravima uglavnom uspostavljen i da Crna Gora nastavlja da u velikoj mjeri ispunjava svoje međunarodne obaveze u pogledu ljudskih prava. Međutim, neophodni su

dodatni napori da bi se ovaj okvir u potpunosti implementirao. Potrebne su i određene zakonske izmjene, posebno u oblasti borbe protiv diskriminacije. Podsjeća se da je i u prethodnoj godini, izvještajni period obilježila polarizacija i podjela.

U Izvještaju je konstatovano da su najranjivije grupe u društvu (uključujući Rome i Egipćane, osobe sa invaliditetom, LGBTIQ osobe) i dalje izložene diskriminaciji, govoru mržnje i zločinima iz mržnje. Takođe se ukazuje na neophodnost da se ulože dodatni napori kako bi se osigurao pristup pravdi i primjena prava u upravnim i sudskim postupcima, posebno za ugrožene grupe.

Prošlogodišnje preporuke ostaju važeće.

Crna Gora u predstojećoj godini treba naročito da:

- izmijeni i usvoji zakone u skladu sa pravnim tekovinama EU, evropskim i međunarodnim standardima o nasilju u porodici, antidiskriminaciji, zločinima iz mržnje i govoru mržnje, harmonizaciji Zakona o istopolnom partnerstvu iz 2020. godine i zaštiti podataka;
- izmijeni krivično zakonodavstvo u skladu sa pravnim tekovinama EU, evropskim i međunarodnim standardima za zaštitu temeljnih prava i procesnih prava;
- efikasnije zaštititi temeljna prava, posebno za ugrožene grupe, i obezbijedi usklađeno tumačenje sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava i evropskih i međunarodnih standarda ljudskih prava u cijelom sistemu pravosuđa, uključujući unapređenje međuinstitucionalne saradnje.

Sloboda izražavanja - U Izvještaju se ocjenjuje da Crna Gora ima pluralistički i raznolik medijski pejzaž i da ima **određeni nivo spremnosti** u oblasti slobode izražavanja. Uopšte gledano, postignut je **ograničen napredak**.

Navodi se da su vlasti pružile brze i efikasne policijske i institucionalne odgovore na nove slučajeve nasilja nad novinarima, ali da nije bilo efikasnog sudskog praćenja starih slučajeva. U Izvještaju je konstatovano da uprkos pohvalnoj praksi intenzivnog uključivanja civilnog društva i medijskih aktera u izradu nacarta novog medijskog zakonodavstva, Vlada nije uspjela da finalizuje zakonske predloge i da ih predstavi Skupštini kao i da se sada s ovim uveliko kasni. Ukazano je da Vlasti treba da pojačaju napore da se efikasno pozabave neriješenim preporukama *ad hoc* komisije za praćenje nasilja nad medijima, posebno u vezi sa važnim, starim slučajevima. U Izvještaju se ocjenjuje da je Radio Televizija Crne Gore (Radio Televizija Crne Gore – RTCG), nacionalni javni servis, nastavio da proizvodi politički uravnotežen sadržaj, uključujući period tokom izbora. Ukazano je da RTCG mora ispuniti najviše standarde medijskog integriteta i odgovornosti. Takođe, u Izvještaju se ukazuje da su potrebni dalji kontinuirani napori u suprotstavljanju dezinformacijama i ograničavanju efekata uznemiravanja na mrežama i govora mržnje bez nesrazmjernog ograničavanja slobode izražavanja. Ocijenjeno je da je medijsko okruženje i dalje visoko politički polarizovano, sa neujednačenom primjenom novinarskog etičkog kodeksa i profesionalnih standarda. Stoga, tek treba da se uspostave kredibilni i efikasni mehanizmi samoregulacije kako bi se ojačao integritet i profesionalizam medija.

Crna Gora u predstojećoj godini treba naročito da:

- obezbijedi novinarima brzu i efikasnu policijsku i institucionalnu zaštitu od svih oblika nasilja, uključujući pune i djelotvorne sudske postupke u kritičnim starim slučajevima;
- uspostavi jasne mjere zaštite od bilo kakvog oblika neprimjerenog uticaja na uređivačku, institucionalnu ili finansijsku nezavisnost javnog servisa, RTCG, koji treba da poštuje najviše standarde profesionalnog integriteta i odgovornosti;
- hitno završi reviziju i usvajanje zakonodavstva u oblasti medija u skladu sa pravnim tekovinama EU i relevantnim evropskim standardima i osigura njihovo uvođenje u novu medijsku strategiju.

1.2.2. Poglavlje 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost

Opšta ocjena je da je Crna Gora **umjereno spremna** u oblasti pravde, slobode i bezbjednosti. Konstatuje se da je zakonodavni i institucionalni okvir je u velikoj mjeri postavljen. Izvještaj pojašnjava da je **ograničeni napredak** u ovoj oblasti postignut na način što je započeto bavljenje kritičnim nedostatkom ljudskih resursa za upravljanje granicom, što su preduzeti početni koraci za usklađivanje vizne politike sa listom trećih zemalja EU za koje je potrebna viza, te radi izdvajanja određenih državnih sredstava za povećanje smještajnih kapaciteta za migrante. Ipak, ocjena je da, generalno gledano, prošlogodišnje preporuke većinski ostaju da važe.

Crna Gora u predstojećoj godini treba naročito da:

- ograniči upotrebu sporazuma o priznanju krivice na iznimne slučajeve, da bi poboljšala transparentnost i kredibilitet odgovora pravosuđa na organizovani kriminal kroz odvratajucu i konzistentniju politiku kažnjavanja;
- uskladi pravni i operativni pristup finansijskim istragama, zaplijeni i konfiskaciji imovine i borbi protiv pranja novca sa standardima EU i međunarodnim standardima i uspostavi ubjedljivi bilans rezultata u ovim oblastima;
- dalje jača kapacitete u upravljanju granicama rješavanjem kritičnih nedostataka u opremi za nadzor granice; preduzme neophodne korake za uspostavljanje sistema za unapređenje informacija o putnicima i biometrijskog sistema registracije migranata; dalje uskladi vizne politike Crne Gore sa listom zemalja EU za koje je potrebna viza, posebno u pogledu zemalja koje predstavljaju rizik od neregularne migracije ili bezbjednosti za EU; preduzme mjere za dalje rješavanje potreba za zaštitom migranata i povećanje administrativnih kapaciteta u oblasti povratka.

Borba protiv organizovanog kriminala

U Izvještaju EK se konstatuje da je Crna Gora između **određenog** i **umjerenog nivoa spremnosti** u borbi protiv organizovanog kriminala. Postignut je **određeni napredak** u adresiranju prošlogodišnjih preporuka, posebno u pogledu efikasnosti krivičnih istraga. Primjećuje se da je Crna Gora povećala broj istražitelja i eksperata u ključnim oblastima, kao što su finansijske istrage, sajber kriminal i posebne istražne mjere.

Izvještaj u ovom dijelu detaljnije navodi da je Crna Gora sprovela ambicioznu reformu ljudskih resursa policije: otvorila je nova radna mjesta, formirala nove jedinice i zaposlila

novo osoblje. Evidentirano je da su uhapšeni istaknuti članovi organizovanih kriminalnih grupa, kao i pojedini najviši zvaničnici iz institucija za sprovođenje zakona, što ukazuje na duboku infiltraciju organizovanog kriminala u državne strukture. Ipak, ocjena je da nije bilo pravosnažne sudske odluke o organizovanom kriminalu u oblastima kao što su šverc duvana, pranje novca, trgovina ljudima ili sajber kriminal. Bilans ostvarenih rezultata u konačnoj konfiskaciji imovine ostao je veoma ograničen. Ocjena je da Crna Gora tek treba da se pozabavi određenim sistemskim nedostacima koji utiču na njen sistem krivičnog pravosuđa u cjelini, uključujući i način na koji se predmeti organizovanog kriminala vode u sudovima.

Evropska komisija procjenjuje da prošlogodišnje preporuke ostaju u velikoj mjeri da važe.

Crna Gora u predstojećoj godini treba naročito da:

- nastavi sa povećanjem efikasnosti krivičnih istraga uspostavljanjem potpuno funkcionalnog interoperabilnog sistema sa jedinstvenom funkcijom pretraživanja i sistemom upravljanja predmetima koji dijele tužioci i istražitelji;
- se pozabavi rješavanjem dugotrajnosti suđenja i čestih odgađanja u slučajevima organizovanog kriminala; obezbijedi jače međusobno razumijevanje između sudova i tužilaštva u vezi sa ključnim pravnim konceptima kao što su pranje novca i kvalitet dokaza;
- se pozabavi rizicima od korupcije i infiltracije organizovanog kriminala u organe za sprovođenje zakona i pravosuđe sprovođenjem snažne politike prevencije i pružanjem strogog odgovora pravosuđa na otkrivene slučajeve.

1.3. Ekonomski kriterijumi

Kada su u pitanju ekonomski kriterijumi oba osnovna kriterijuma: 1. postojanje funkcionalne tržišne ekonomije i 2. sposobnost suočavanja s konkurentskim pritiskom i tržišnim silama unutar Unije bilježe: ***umjerenu spremnost*** i ***ograničen napredak***.

1.3.1. Postojanje funkcionalne tržišne ekonomije

Crna Gora je ***umjereno spremna*** i ostvarila je ***ograničeni napredak*** kada je u pitanju postojanje funkcionalne tržišne ekonomije.

Pozitivno je ocijenjen nastavak ekonomske ekspanzije u 2022. godini, koja je prije svega podržana privatnom potrošnjom i snažnim rastom turizma, djelimično zbog velikog priliva ruskih i ukrajinskih državljana. Ekspanzivna fiskalna politika je podstakla domaću tražnju i doprinijela veoma visokom rastu neto zarada.

Situacija na tržištu rada se poboljšala, ali i dalje postoje strukturni problemi, uključujući velike regionalne razlike i rodne razlike, kao i visoku stopu nezaposlenosti mladih i dugotrajne nezaposlenosti. Bankarski sektor je ostao dobro kapitalizovan i likvidan.

1.3.2. Sposobnosti za suočavanje sa konkurentskim pritiskom i tržišnim silama unutar Unije

Crna Gora je **umjereno spremna** i ostvarila je **ograničeni napredak** u pogledu sposobnosti za suočavanje s konkurentskim pritiskom i tržišnim silama unutar Unije.

Notira se određeni napredak u privlačenju privatnih investitora, kao i nastavak napora za unapređenje zelene i digitalne tranzicije, a primijećen je i pomak u poboljšanju energetske infrastrukture. Istaknuto je i da je trgovina sa inostranstvom dostigla rekordan nivo u 2022. godini, te da EU ostaje glavni trgovinski partner Crne Gore sa 30,3% ukupnog izvoza i 44,3% ukupnog uvoza robe.

Preporuke u okviru postojanja funkcionalne tržišne ekonomije se odnose na:

- izradu i realizaciju srednjoročnog plana fiskalne konsolidacije koji ima za cilj postizanje primarnog suficita od 2025. godine i smanjenje koeficijenta javnog duga u srednjem roku;
- implementiranje Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti za formiranje Fiskalnog savjeta, uz obezbjeđivanje pune transparentnosti u izboru članova savjeta;
- pripremu analize ekonomskog i fiskalnog uticaja tekućih poreskih izuzeća i pružanje konkretne budžetske preporuke za smanjenje poreskih rashoda kao što su izuzeća, odbici, krediti i odlaganja;
- pripremu mape puta za reformu državnih preduzeća, okvira za praćenje i upravljanje državnim preduzećima i razvijanje objektivne kriterijuma za izbor organa upravljanja državnim preduzećima i
- razvijanje i sprovođenje specifične mjere za smanjenje neformalne ekonomije.

Preporuke u cilju sposobnosti suočavanja s konkurentskim pritiskom i tržišnim silama unutar Unije se odnose na:

- nastavak implementacije digitalnih usluga za mikro, mala i srednja preduzeća i davanje prioriteta razvoju i implementaciji interaktivne platforme e-uprave za transakcione elektronske usluge;
- poboljšavanje programa za dualno srednje stručno obrazovanje i obuku i tercijarno obrazovanje u bliskoj saradnji sa poslovnim udruženjima;
- poboljšavanje institucionalnog i regulatornog okruženja za zelenu tranziciju i povećavanje energetske otpornosti usvajanjem nacionalnog energetskeg i klimatskog plana i završavanjem implementacije nacionalnog energetskeg akcionog plana i
- implementiranje preporuka za procjenu upravljanja javnim investicijama, dajući prioritet ključnim radovima na javnoj infrastrukturi u okviru raspoloživog fiskalnog prostora uz izbjegavanje izuzetaka u vezi sa odabirom projekata.

2. GENERALNI NAPREDAK I SPOSOBNOST PREUZIMANJA OBAVEZA IZ ČLANSTVA EU PO PREGOVARAČKIM POGLAVLJIMA

Poglavlje 1 – Sloboda kretanja robe

Crna Gora je **umjereno spremna**, a tokom izvještajnog perioda je ostvarila **određeni napredak** u ovom poglavlju. U tom smjeru, notiran je nastavak usklađivanja zakonodavstva s pravnom tekovinom EU, posebno u dijelu tehničkih zahtjeva za proizvode i ocjenu usaglašenosti, kao i u oblasti standardizacije i metrologije. Pozdravljeni su ostvareni napor za članstvo nacionalnog tijela za standardizaciju u evropskim organizacijama za standardizaciju CEN/CENELEC. Pozitivnim je ocijenjeno usvajanje implementacionih zakona i nove Nacionalne strategije upravljanja hemikalijama 2024-2026, kao i poboljšanje u pogledu jačanja ljudskih resursa i finansiranja u ovom sektoru. U oblasti metrologije, notirano je poboljšanje kapaciteta laboratorija za temperaturu i pritisak, kao i za testiranje čestica plementitih metala. U oblasti nadzora proizvoda na tržištu, konstatovana je primjena odgovarajućih administrativnih mjera od strane inspeksijskih službi, kao i jačanje kapaciteta inspekcije zapošljavanjem inspektora za oblast zdravlja. U oblasti proceduralnih mjera, crnogorsko zakonodavstvo je usklađeno s pravnom tekovinom EU koja se odnosi na tehničke zahtjeve za označavanje kristalnog stakla i tekstila. Preporučuje se da Crna Gora nastavi usklađivanje s pravnom tekovinom EU u svim oblastima koje pokriva poglavlje 1, osigura sprovođenje zakonodavstva u oblasti upravljanja hemikalijama i nastavi sa jačanjem ljudskih i finansijskih kapaciteta tijela za infrastrukturu kvaliteta.

Poglavlje 2 – Sloboda kretanja radnika

Crna Gora je postigla **određeni nivo spremnosti** u oblasti slobode kretanja radnika, dok je u toku godine postigla **ograničeni napredak**, najviše u dijelu daljeg zaključivanja bilateralnih sporazuma iz oblasti socijalnog osiguranja. Notirano je da je usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o strancima kojim se definisao koncept digitalnih nomada i uvođenje privremene boravišne dozvole za pomenutu kategoriju lica, kao i tri pravilnika koji se odnose na taj Zakon. Preporučeno je da Crna Gora treba da uloži napore da se dugotrajno osnaži administrativni i tehnički kapacitet, kao i da reformiše institucionalno uređenje Zavoda za zapošljavanje. Takođe, Crna Gora treba da nastavi da jača strukture za sprovođenje pravne tekovine EU i da radi na zaključivanju daljih bilateralnih sporazuma iz oblasti socijalnog osiguranja.

Poglavlje 3 – Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga

Ocijenjeno je da je Crna Gora **umjereno spremna**, kao i da je ostvarila **ograničeni napredak** u ovom poglavlju u proteklih dvanaest mjeseci. Evropska komisija je dala preporuke koje se tiču unapređenja međuresorske koordinacije i usvajanja pravila za punu primjenu i usklađenost sa Direktivom o uslugama, uspostavljanja potpuno operativne jedinstvene kontaktne tačke (JKT). Poručeno je da Crna Gora treba da ubrza usaglašavanje svih studijskih programa sa Direktivom o stručnim kvalifikacijama i nastavi

koordinaciju sa Komisijom, naročito na usklađivanju sa minimalnim zahtjevima osposobljavanja shodno Direktivi. U dijelu uspostavljanja JKT-a, Komisija konstatovala napredak, tj. Odluka o saradnji i razmjeni informacija između institucija za pristup i omogućavanje Jedinствене таčke kontakta za usluge usvojena je u julu 2023. godine. Kada su u pitanju poštanske usluge, nacionalno zakonodavstvo je usklađeno sa Direktivom EU o poštanskim uslugama, gdje je Crna Gora ostvarila dobar napredak tokom prethodnih godina. Konstatovano i to da je Crna Gora završila usklađivanje sa Regulativom EU o uslugama prekogranične dostave paketa u decembru 2022. godine. Kada je riječ o međusobnom priznavanju profesionalnih kvalifikacija, ukazano da je u aprilu 2023, Skupština usvojila Zakon o potvrdi Sporazuma o priznavanju stručnih kvalifikacija za doktore medicine, stomatologe i arhitekte shodno Sporazumu o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi koji je potpisan u okviru Berlinskog procesa i da se očekuje da predsjednik države potpiše taj zakon. Takođe, konstatovali da je potrebno više napora za usklađivanje sa minimalnim zahtjevima za osposobljavanje za sva sektorska zanimanja u okviru Direktive 2005/36/EK o priznavanju stručnih kvalifikacija.

Poglavlje 4 – Sloboda kretanja kapitala

Konstatovano je da je Crna Gora **umjereno spremna**, kao i da je ostvarila **određeni napredak**. Sugerisano da Crna Gora nastavi sa usklađivanjem s pravnom tekovinom EU u oblasti kretanja kapitala i plaćanja, uključujući oblast sticanja imovinskih prava od strane građana EU, jača nadzor nefinansijskog sektora za sprečavanje pranja novca, naročito u oblastima od visokog rizika, kao što su igre na sreću, izmjenom Zakona o igrama na sreću i Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma i nastavi da prati rizike koji se odnose na pranje novca prilikom obrade prijave za šemu državljanstva za investitore. U oblasti kretanja kapitala i plaćanja, Crna Gora treba dalje da usklađuje svoj zakonodavni okvir sa pravnom tekovinom EU i da sprovodi svoje obaveze shodno Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju u pogledu izmjene i dopune Zakona o svojinsko – pravnim odnosima, otklanjanju povlašćenih tretmana i osiguranju da državljani EU mogu kupovati nekretnine ili poljoprivredno zemljište pod istim uslovima kao i crnogorski državljani. U oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, ukazano je da Crna Gora treba da uskladi svoj zakonodavni okvir sa petom Direktivom za sprečavanje pranja novca, te da Zakon o međunarodnim restriktivnim mjerama, akt od velikog značaja u odnosu međunarodnih i EU sankcija, i dalje treba da bude usklađen sa standardima EU. Takođe, u dijelu šeme ekonomskog državljanstva, Crna Gora treba da, prilikom obrade pristiglih prijave za šemu državljanstva za investitore, pažljivo prati rizike koji se odnose na pranje novca, budući da te šeme postavljaju rizike u pogledu bezbjednosti, pranja novca, utaje poreza, finansiranja terorizma, korupcije i infiltracije putem organizovanog kriminala, i nijesu kompatibilne sa pravnom tekovinom EU.

Poglavlje 5 – Javne nabavke

Crna Gora je između **umjerenog i dobrog nivoa spremnosti** i postigla je **određeni napredak** u izvještajnom periodu. Određeni napredak postignut je u dijelu usklađivanja s pravnom tekovinom EU i daljem poboljšanju funkcionisanja sistema elektronskih

nabavki. Evropska komisija je ukazala da su preporuke od prethodne godine djelimično sprovedene, stoga neke ostaju na snazi. S tim u vezi, u narednom periodu Crna Gora treba da se fokusira na primjenu zakona o javno-privatnom partnerstvu. Pored toga, treba da teži da se značajno smanji broj i vrijednost pregovaračkih postupaka bez prethodnog objavljivanja poziva za nadmetanje i poštuju pravila javnih nabavki u svim slučajevima.

Poglavlje 6 – Privredno pravo

Crna Gora je ostvarila **dobar nivo spremnosti**, a u proteklom periodu između dva izvještaja bilježi **ograničeni napredak**. U predstojećoj godini, Crna Gora naročito treba da završi, usvoji i započne sa sprovođenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima kako bi dalje uskladila zakonodavstvo sa privrednim pravom EU, uključujući podsticanje dugoročnog učešća akcionara, upotrebu digitalnih alata i postupaka u okviru privrednog prava, kao i prekogranična spajanja (merdzere, divizije, konverzije). Takođe, Crna Gora treba da dovrši usklađivanje sa Direktivom o transparentnosti, uključujući režim sankcionisanja i da završi reviziju Kodeksa o korporativnog upravljanja. U oblasti privrednog prava, nacionalni poslovni registar treba da bude tehnički spreman da se u budućnosti poveže poslovnim registrima država članica EU. U oblasti korporativnog izvještavanja, Evropska komisija je konstatovala da Crna Gora treba da izvrši usklađivanje sa Direktivom EU iz 2022. o izvještavanju o korporativnoj održivosti. U izvještaju je notirano da je Vlada usvojila odluku o imenovanju novog saziva Savjeta za reviziju (koji se sastoji od predsjednika i četiri člana), a da su kapaciteti Odjeljenja za nadzor nad revizijom ojačani sa inspektorom za obezbjeđenje kvaliteta, te da je u planu i dodatno zapošljavanje (dva radna mjesta).

Poglavlje 7 – Pravo intelektualne svojine

Crna Gora je ostvarila **dobar nivo spremnosti** u oblasti intelektualne svojine. Postignut je **dobar napredak**, posebno u usklađivanju nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU u oblasti industrijske svojine, usvajanjem izmjena i dopuna Zakona o patentima i žigovima, kao i sa usvajanjem nove Strategije za intelektualnu svojinu i pristupanjem Evropskoj patentnoj konvenciji i Evropskoj patentnoj organizaciji. Evropska komisija je u oblasti prava industrijske svojine notirala da je u martu 2023. godine, Crna Gora uspješno završila testnu fazu za elektronsku predaju sistema aplikacija, te da je u junu 2023. pristupila Ženevskom aktu Lisabonskog sporazuma o imenima porijekla i oznakama geografskog porijekla, za koji se očekuje ratifikacija u Skupštini. Takođe, u oblasti sprovođenja prava intelektualne svojine, Komisija je notirala da je u periodu jun 2022 - april 2023, sprovedeno 729 kontrola, a izdato 34 prekršajna naloga, u iznosu od 34.600,00 eura, ali je posebno ukazano da se očekuje poboljšanje rezultata u istragama, krivičnom gonjenju i sudskom praćenju, uključujući nedostatak kadra u oba sektora.

Poglavlje 8 – Konkurencija

Crna Gora je **umjereno spremna** u ovoj oblasti. Zabilježen je **određeni napredak** kroz brojna rješavanja slučajeva državne pomoći, uključujući Montenegro Airlines i Air Montenegro, kao i donošenjem podzakonskih akata u oblasti državne pomoći i jačanjem kapaciteta Agencije za zaštitu konkurencije kroz nova zapošljavanja. Kada je u pitanju državna pomoć, neophodno je da Crna Gora zaključi slučaj Montenegro Airlinesa i isprati formiranje novog nacionalnog avio-prevoznika Air Montenegro, kako bi razjasnilo da li postoji ekonomski kontinuitet između ove dvije kompanije. Takođe, potreban je napredak u postupcima koji se tiču neprijavljene/moguće državne pomoći uključujući UNIPROM KAP, Bar-Boljare, i ukoliko je potrebno da se naloži povrat sredstava. U dijelu energetskog sektora, notirano je da AZK još nije objavila nijedno mišljenje ili odluku u vezi sa slučajevima moguće dodjele državne pomoći. U zakonodavnom dijelu, EK sugeriše da se ubrzaju aktivnosti na izradi Akcionog plana, kako bi se dokument usvojio i kako bi otpočela njegova implementacija. U dijelu institucionalnog okvira, Komisija je konstatovala da Agencija za zaštitu konkurencije ne može nametati administrativne kazne privrednim društvima koje krše zakon o konkurenciji, dok brojne agencije za zaštitu konkurencije u državama članicama EU imaju takvo ovlašćenje. U tom smislu, sugerisano je da se kroz zakonodavni okvir omogući Agenciji da izriče novčane kazne i da se obezbijedi puna inansijska nezavisnost. Kada su u pitanju kapaciteti za sprovođenje, potrebno je osnažiti administrativne i finansijske kapacitete AZK. U dijelu državne pomoći, važno je dalje raditi na izmjenama i dopunama Zakona o kontroli državne pomoći i srodnim implementacionim aktima kako bi se osigurala potpuna usklađenost sa pravilima EU o državnoj pomoći. Dodatno, notiran je napredak Crne Gore u dijelu transparentnosti u pogledu odluka o državnoj pomoći, jer AZK pravovremeno objavljuje odluke i mišljenja, uključujući i svoje godišnje izvještaje, na svojoj veb stranici. EK je ukazala i na važnost jačanja kapaciteta sudstva i tužilaštva kada su u pitanju oblast konkurencije i državne pomoći, kako bi se i u tom smislu osnažili kapaciteti za postupanje u ovim slučajevima.

Poglavlje 9 - Finansijske usluge

Crna Gora je **umjereno spremna** u oblasti finansijskih usluga, dok je u opštem smislu postigla **određeni napredak**, ka dobrom napretku u pogledu bankarskih i finansijskih konglomerata i određenom napretku u oblasti osiguranja, kao i ograničeni napredak u oblasti tržišta kapitala. Preporučuje se da Crna Gora završi usklađivanje zakonodavstva s najnovijim revizijama kapitalnih zahtjeva, oporavka i sanacije banaka. Crna Gora treba da nastavi rad na usklađivanju sa zakonodavstvom u oblasti osiguranja, a posebno da pojača aktivnosti na usvajanju seta zakona: Zakona o investicionim fondovima, Zakona o alternativnim investicionim fondovima i Zakona o penzionim fondovima, u cilju pune usklađenosti sa pravnom tekovinom EU. Notirano je da je Centralna banka usvojila politiku koja ima za cilj smanjenje negativnog uticaja klimatskih promjena na finansijski sistem, kao i ozelenjavanje finansijskog sistema.

Poglavlje 10 - Informatičko društvo i mediji

Crna Gora je i dalje **umjereno spremna** u ovoj oblasti, dok je tokom godine ostvaren **oganičen napredak**, posebno u kontekstu smanjenja uticaja i adresiranju posljedica sajber napada iz avgusta 2022. Notirano je pridruživanje Crne Gore Programu Digitalna Evropa, kao i nastavak rada na nacrtu strategije za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža za period 2023-2027. i unapređenje širokopojasne infrastrukture. Pozdravljeno je osnivanje Digitalne akademije, odn. onlajn platforme za obrazovanje i razvoj digitalnih i liderskih vještina državnih službenika, učenika i ranjivih grupa. Preporučeno je da se uskladi zakonodavstvo s pravnom tekovinom EU u oblasti elektronskih komunikacija i informacionih tehnologija, kao i audio-vizuelnih medija u cilju obezbjeđivanja nezavisnosti regulatora. Takođe, ukazano je da je neophodno omogućiti Agenciji za elektronske medije da izriče mjere kao što su upozorenja, novčane kazne, suspenzije i povlačenja licenci. Konačno, Crna Gora treba da uspostavi evidenciju praćenja sprovođenja pravne tekovine EU u oblasti elektronskih komunikacija, usluga informatičkog društva, otvorenih podataka, a naročito audio-vizuelnih medijskih usluga.

Poglavlje 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj

Crna Gora ostaje **umjereno spremna** u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, dok je ostvaren **određeni napredak** u pogledu realizacije prošlogodišnjih preporuka, naročito onih koje se odnose na implementaciju IPARD II programa, usvajanje Sektorskog sporazuma za IPARD III, te dobijanje povjerenja za sprovođenje mjere 7- „Diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja“. Napredak je konstatovan u vezi sa usvajanjem Strategije razvoja poljoprivrede i ruralnih područja za period 2023-2028, a zabilježeno je i jačanje administrativnih kapaciteta buduće Agencije za plaćanje. Za naredni period, Evropska komisija naročito ukazuje da je neophodno uložiti dodatne napore kako bi se iskoristio preostali budžet u okviru IPARD II, odnosno kako bi se smanjio rizik od gubitka dodatnih sredstava, raspisali javni pozivi u okviru IPARD III programa, te dobilo povjerenje za izvršavanje budžeta u okviru novih mjera. Takođe, ukazana je neophodnost revnosnijeg sprovođenja Akcionog plana za usklađivanje sa pravnom tekovinom EU, koje je u prethodnom periodu bilo ograničeno. U dijelu horizontalnih pitanja ukazano je na potrebu širenja opsega Sistema za identifikaciju zemljišnih parcela (SIZEP) na cijelu teritoriju, daljeg rada na razvoju Integrisanog administrativnog i kontrolnog sistema (IAKS), kao i na jačanju savjetodavnih usluga. U oblasti zajedničkog uređenja tržišta ukazano je na neophodnost ažuriranja Zakona o vinu, kao i usvajanja Zakona o maslinarstvu i maslinovom ulju u Skupštini.

Poglavlje 12 – Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor

Crna Gora ostaje **umjereno spremna**, dok je konstatovan **određen napredak**, naročito zbog drugog po redu ažuriranja Strategije za prenošenje i implementaciju pravne tekovine sa Opštim akcionim planom i Posebnim akcionim planom za kontrolu i iskorjenjivanje klasične svinjske kuge, kao i daljeg usvajanja i sprovođenja zakonodavstva EU. Takođe, konstatovano je sprovođenje programa za prethodnu godinu kao i usvajanje istih za 2023. i to: Programa mjera bezbjednosti i kvaliteta hrane i hrane za životinje,

Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja i Programa fitosanitarnih mjera. U oblasti plasiranja na tržište hrane, hrane za životinje i nusproizvoda životinjskog porijekla, pohvaljen je postupak unapređenja prehrambenih objekata u skladu sa zahtjevima EU, ali i istaknuto neriješeno pitanje lokacije za izgradnju postrojenja za preradu nusproizvoda životinjskog porijekla. U narednom periodu Evropska komisija je sugerisala dalje sprovođenje Strategije, a naročito naglasila potrebu jačanja administrativnih kapaciteta i neophodne infrastrukture. Dodatno, ukazala je na važnost nastavljanja procesa unapređenja prehrambenih objekata.

Poglavlje 13 – Ribarstvo

Crna Gora ima **određen nivo spremnosti** u oblasti ribarstva, a konstatovan je **ograničen napredak** u dijelu jačanja administrativnih kapaciteta, prikupljanja podataka i saradnje u okviru Generalne komisije za ribarstvo Mediterana. Evropska komisija i u ovom Izvještaju ističe da je Crna Gora pouzdan partner na međunarodnim forumima. U narednom periodu neophodno je da Crna Gora završi i usvoji novu Strategiju za oblast ribarstva i akvakulture sa Akcionim planom. Pored toga, neophodno je da Skupština usvoji Zakon o uređenju tržišta u ribarstvu i akvakulturi i Zakon o strukturnim mjerama i državnoj pomoći u ribarstvu i akvakulturi, koji su već duže vrijeme na čekanju. Kao i prethodnih godina, ukazano je na neophodnost jačanja administrativnih kapaciteta, kapaciteta za prikupljanje podataka, naučno savjetovanje, inspekcije i kontrolu.

Poglavlje 14 – Saobraćajna politika

Crna Gora je **umjereno spremna/ima dobar nivo** spremnosti u oblasti saobraćajne politike. U izvještajnom periodu **je ostvarila dobar napredak**, u ispunjavanju ključnih reformi i to u sprovođenju Inteligentnih transportnih sistema (ITS) u sektoru puteva kao i u pristupanju Pariskom memorandumu o razumijevanju o kontroli državne luke, čime je zabilježen trend napretka. Međutim, jedna od ključnih preporuka, imajući u vidu da nije bilo napretka u usklađivanju s pravnom tekovinom EU u oblasti željeznice, ostaje da u narednom periodu Crna Gora u ovoj oblasti treba da usvoji novi Zakon o željeznici kako bi se obezbijedila operativna nezavisnost i odgovarajuća kadrovska popunjenost željezničkog regulatornog tijela i organa za bezbjednost na željeznici. Nadalje, potrebno je postaviti strateški ITS okvir za željezničku i pomorsku mrežu. Kada je u pitanju drumski saobraćaj, neophodno je što prije usvojiti i započeti s primjenom nove Strategije o bezbjednosti na putevima 2023-2030. Takođe, potrebno je i uskladiti nacionalnu Strategiju razvoja saobraćaja sa Strategijom za održivu i pametnu mobilnost za Zapadni Balkan. Kada je u pitanju pomorski saobraćaj, konstatovano je da Crna Gora tek treba da uskladi zakonodavstvo sa pravnom tekovinom EU o lukama. U odnosu na prava putnika podvučeno je da Crna Gora treba da poveća napore na usklađivanju i sprovođenju pravne tekovine EU, te da u dijelu kombinovanog saobraćaja nije bilo napretka u izradi novog zakonodavstva.

Poglavlje 15 – Energetika

Crna Gora je dostigla **dobar nivo spremnosti** u ovoj oblasti. U izvještajnom periodu ostvaren je **određeni napredak** i to u dijelu uspostavljanja tržišta „dan-unaprijed“ i

prelaskom na tržišno zasnovane šeme za proizvodnju obnovljive energije. Ukazano je da u narednom periodu Crna Gora treba da finalizuje i usvoji Nacionalni energetske i klimatski plan (NECP) čije je donošenje prethodno odloženo. Takođe, kada je u pitanju unutrašnje energetske tržište neophodno je da prenese i implementira Integracioni paket električne energije i ubrza prelazak na tržišno zasnovane šeme podrške za proizvodnju obnovljive energije na osnovu pojednostavljenih procedura izdavanja dozvola i povezivanja. U dijelu sigurnosti snabdijevanja, neophodno je da se usvoji Zakon o sigurnosti snabdijevanja naftnim derivatima u slučaju poremećaja u snabdijevanju i odredi organ za skladištenje obaveznih rezervi nafte. Ukazano je da izgradnja crnogorske dionice Jadransko-jonskog gasovoda nije napredovala. Kada je u pitanju oblast energetske efikasnosti, konstatovano je da sertifikacija energetske karakteristika zgrada još nije sprovedena te da dugoročna strategija renoviranja zgrada tek treba da bude završena i usvojena.

Poglavlje 16 - Porezi

Crna Gora je **umjereno spremna** u ovom poglavlju, a postigla je **ograničeni napredak** u odnosu na prošlogodišnje preporuke. Konstatovan je napredak u pogledu Zakona o porezu i pripreme automatske razmjene informacija o bankovnim računima. Preporučuje se da Crna Gora u narednom periodu ukloni porez na dodatu vrijednost (PDV) i ostala poreska izuzeća koja nijesu usklađena sa pravnom tekovinom EU, kao i da obezbijedi administrativne kapacitete i infrastrukturu u centralnim i lokalnim poreskim kancelarijama za sprovođenje i izvršenje poreskih zakona i efikasno prikupljanje poreza. Notirano je donošenje izmjena i dopuna Zakona o akcizama u cilju postepenog povećavanja posebnog dijela akcize na cigarete, kao i Zakona o porezu na lični dodatak. Takođe, sugerisano je da Crna Gora ojača kapacitete i infrastrukturu potrebnu za primjenu IT sistema EU, kao što su sistem kontrole kretanja akciza (EMCS) i sistem razmjene informacija o PDV-U (VIES), kao i IT sistemi za poresku saradnju i razmjenu informacija u oblasti direktnog oporezivanja. Notirano je da Uprava prihoda i carina treba da usvoji strategiju ljudskih resursa i plan obuka.

Poglavlje 17 - Ekonomska i monetarna politika

Crna Gora je **umjereno spremna** u oblasti ekonomske i monetarne politike, a postigla je **ograničeni napredak** u izvještajnom periodu, u dijelu objavljivanja kvartalne statistike o međunarodnoj investicionoj poziciji. Notirano je blagovremeno usvajanje Programa ekonomske reforme za 2023-2025., kao i da se osnovne reforme Programa ekonomskih reformi (ERP) fokusiraju na identifikovane ključne izazove za ekonomiju, ali da makrofiskalni planovi ne uključuju srednjoročnu strategiju fiskalne konsolidacije i da implementacija reformi ostaje slaba. Preporučeno je da Crna Gora nastavi sa sprovođenjem revidiranog Akcionog plana za usklađivanje s pravnom tekovinom EU, kao i da unaprijedi saradnju Ministarstva finansija, Centralne banke i MONSTAT-a i osnaži kapacitete za pripremanje finansijske statističke podatke Vlade i poreska obavještenja u skladu sa ESA metodologijom 2010. EK je notirala da je Skupština u februaru 2023. usvojila izmjene i dopune Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti kojim se omogućava

uspostavljanje nezavisnog Fiskalnog savjeta, te da je javni poziv za tri člana objavljen u aprilu, ali da predsjednik Crne Gore nije potpisao izmijenjeni zakon, pa procedura izbora u zastoju.

Poglavlje 18 - Statistika

Crna Gora je **umjereno spremna** u oblasti statistike, dok je postignut **ograničen napredak** u pogledu prošlogodišnjih preporuka. Notirano je da je nastavljen rad na usklađivanju statističke metodologije sa standardima EU i povećanom prenosu podataka Eurostatu. Notirana je generalna usklađenost zakonskog okvira za statističku infrastrukturu sa Kodeksom prakse evropske statistike. Što se tiče klasifikacija i registara, postoji visoka usklađenost u pogledu primjene aktuelnih verzija klasifikacije NACE, ISCO i ISCED. U oblasti makroekonomskih statističkih podataka, Crna Gora je unaprijedila prezentaciju inventara bruto nacionalnog dohotka (BND), uključujući i tabelarni prikaz procesa. Što se tiče indeksa potrošačkih cijena/harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena (HICP), završena je automatizacija procesa obrade i diseminacije podataka. MONSTAT je uspješno ispravio nedosljednosti agregacije iz prethodnih serija HICP-a. Notirano je da Crna Gora ne proizvodi HICP na stalnim porezima i da radi na njegovom uvođenju, a potrebno je da poboljša proizvodnju indeksa stambenih cijena (HPI) i pošalje podatke Eurostatu. U međunarodnoj trgovini uslugama, Crna Gora je visoko usklađena, dok je u međunarodnoj trgovini robom srednja usklađenost i potrebno je dalje raditi na tome. U oblasti statistike životne sredine, Crna Gora se smatra potpuno usklađenom za statistiku otpada. Istaknuto je da ostaju neriješena pitanja u vezi sa nedovoljnim finansijskim i ljudskim resursima MONSTAT-a i nedostatkom stručnosti u nekim oblastima; sistemskom saradnjom i koordinacijom poslova između Ministarstva finansija, Centralne banke Crne Gore i MONSTAT-a; i prenošenjem Eurostatu nekih osnovnih skupova podataka kao što su finansijska statistika vlade, kao i finansijski računi i tabele o postupanju u slučaju prekomjernog deficita. Ukazano je da planirani popis stanovništva i stanova zahtijeva pažljivo rukovanje od strane vlasti, posebno kada su u pitanju osjetljiva pitanja etničke pripadnosti, vjere i jezika, te da Crna Gora sprovede popis u skladu sa zahtjevima i preporukama EU.

Poglavlje 19 - Socijalna politika i zapošljavanje

Crna Gora je ostvarila **određeni nivo spremnosti** u ovoj oblasti, a u toku godine je postigla **određeni napredak** i to na polju socijalne zaštite kroz značajan porast rashoda za socijalne benefite. Notirano je usvajanje strateških dokumenata iz oblasti zaštite i zdravlja na radu i politike zapošljavanja. Konstatovan je oporavak tržišta rada tokom 2022. u odnosu na 2021. Notirano je donošenje izmjena i dopuna Zakona o dječijoj zaštiti u dijelu dodatka za djecu do 18 godina starosti u pokušaju da se adresira visoka stopa djece u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. U dijelu jednakosti između žena i muškaraca u zapošljavanju i socijalnoj politici, pozdravljen je napor državnih institucija za povećanje sveukupne stope zaposlenih i mladih kroz uspostavljanje nekoliko programa i aktivne mjere tržišta rada. Preporučuje se da Crna Gora osnaži Zavod za zapošljavanje

kako bi efikasno vršio svoju funkciju i bio spreman za sprovođenje Garancije za mlade i korištenje Evropskog socijalnog fonda. Takođe, Crna Gora treba da nastavi da radi na reformisanju mjera aktivnih politika tržišta rada i uspostavljanju mehanizma praćenja njihove djelotvornosti u cilju daljeg planiranja aktivne politike tržišta rada. Preporučuje se i da Crna Gora definiše jasan vremenski period i finansijski plan za reformu sistema socijalne i dječije zaštite na osnovu Mape puta reformi o socijalnoj pomoći i uslugama socijalne i dječije zaštite.

Poglavlje 20 - Preduzetništvo i industrijska politika

Crna Gora je **umjereno spremna/ima dobar nivo spremnosti** u ovoj oblasti. **Određeni napredak** je ostvaren tokom prethodne godine u pogledu sprovođenja preduzetničke i industrijske politike. Notirano je usvajanje Strategije cirkularne tranzicije za period do 2030. sa akcionim planom za 2023. i 2024, kao i Strategije za razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća 2023-2026, te ukazano da Vlada treba da obezbijedi dalju konzistentnost između različitih strategija i programa u ovim oblastima i neophodnu međuresornu saradnju. Takođe, EK je poručila da treba raditi na kontinuiranoj koordinaciji industrijske politike sa ostalim ključnim nacionalnim strategijama. Konstatovano je i potpisivanje Sporazuma o učešću Crne Gore u EU Programu jedinstvenog tržišta. Preporučuje se da Crna Gora završi evaluaciju Strategije industrijske politike Crne Gore 2019 – 2023 i pripremi novu Industrijsku politiku, kao i da se, izmjenama i dopunama Zakona o rokovima za izmirenja novčanih obaveza uskladi sa Direktivom EU o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama.

Poglavlje 21 – Trans-evropske mreže

Crna Gora je **umjereno spremna/ima dobar nivo spremnosti** u oblasti transevropskih mreža. U izvještajnom periodu ostvaren je **ograničen napredak**, uglavnom u implementaciji željezničkih projekata. Ukazano je da brojna kašnjenja u razvoju saobraćajne i energetske infrastrukture pokazuju slabosti u crnogorskoj izradi projekata, donošenju odluka i kapacitetima upravljanja. Konstatovano je da Crna Gora treba da preispita Strategiju razvoja saobraćaja i uskladi je sa Strategijom za održivu i pametnu mobilnost na Zapadnom Balkanu. Takođe, kada su u pitanju infrastrukturni projekti u oblasti saobraćaja, ukazano je da su se putni i željeznički projekti i investicije suočili sa značajnim kašnjenjima, što pokazuje da nadležni organi uprave imaju ograničen apsorpcioni i upravljački kapacitet. S tim u vezi, navedena je preporuka da je neophodno da se razviju institucionalne politike za zapošljavanje i zadržavanje kvalifikovanog kadra za upravljanje infrastrukturnim projektima, kako u oblasti saobraćaja, tako i u oblasti telekomunikacija i energetike, te da se revidiraju institucionalne politike kako bi se poboljšalo donošenje odluka o infrastrukturnim projektima i povećao kapacitet za apsorpciju finansiranja. Takođe, ukazano je da Crna Gora tek treba u potpunosti da uskladi svoje zakonodavstvo sa pravnom tekovinom EU o TEN-T-u i transevropskoj energetske mreži, TEN-E.

Poglavlje 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata

Crna Gora je **umjereno spremna** za članstvo u EU. Ocjena napretka je ista u odnosu na prethodni Izvještaj i konstatovano da je ostvaren **ograničeni napredak**.

Evropska komisija naglašava da Crna Gora treba da uloži dodatne napore da unaprijedi sprovođenje pretpristupne podrške EU u indirektnom upravljanju, zatim da je neophodno i ažuriranje i ponovno pokretanje implementacije akcionog plana kako bi se ispunili zahtjevi EU. Što se tiče institucionalnog okvira, postignut je ograničen napredak. U oblasti administrativnih kapaciteta, ostvaren je određeni napredak po pitanju rezultata usvojene politike zadržavanja kadra kroz dodatak na zaradu, ali Crna Gora mora ojačati svoje resurse za nabavke, upravljanje ugovorima, kao i za pripremu i implementaciju ključnih strukturnih reformi. Preporuke su suštinski povezane sa zahtjevima koji su formulisani kroz završna mjerila.

Poglavlje 25 – Nauka i istraživanje

Crna Gora ima **dobar nivo spremnosti** u ovoj oblasti. **Dobar napredak** je postignut je realizacijom prošlogodišnjih preporuka, posebno, implementacijom Strategije pametne specijalizacije i značajnim poboljšanjem učešća u Horizontu Evropa. U narednom periodu, Crna Gora treba da nastavi sa sprovođenjem Strategije pametne specijalizacije, da intenzivira saradnju između akademske i poslovne zajednice, kao i da donese novu Strategiju za naučno-istraživačku djelatnost. Osim pohvaljenih redovnih aktivnosti u ovom poglavlju, Komisija je konstatovala da je saradnja sa Evropskim savjetom za inovacije i Evropskim institutom za inovacije i tehnologiju dobra. Takođe, istaknuto da su u oblasti okvirnih programa, tokom prve dvije godine članstva Crne Gore u programu Horizon Europe, crnogorski učesnici već dobili 3 miliona eura (u poređenju sa 4,62 miliona eura dobijenih kroz program Horizon 2020 koji je trajao 7 godina).

Poglavlje 26 – Obrazovanje i kultura

Crna Gora i dalje ima **dobar nivo spremnosti** u ovoj oblasti. Postignut je **određeni napredak** u dijelu prethodnih preporuka. U narednom periodu je potrebno usvojiti budžetski plan uključujući analizu ekonomskog uticaja za široko-opsežne obrazovne reforme, istovremeno upućujući na inkluzivno obrazovanje, povećati upis u ustanove predškolskog obrazovanja za svu djecu, završiti i usvojiti Plan implementacije nacionalne strategije stručnog obrazovanja 2022-2023. u okviru Strategije razvoja stručnog obrazovanja 2020-2024, te uspostaviti mehanizam za ocjenjivanje praktičnog učenja na nivou stručnog i visokog obrazovanja.

U oblasti vještina i stručnog obrazovanja, Evropska komisija je ukazala da Crna Gora treba da usvoji Strategiju razvoja visokog obrazovanja za period 2023-2027, kao i novi Zakon o visokom obrazovanju. Kada je u pitanju oblast kulture, Crna Gora treba da usvoji nacionalnu Strategiju za razvoj kulture za period 2023-2027, a u oblasti sporta i mladih, u narednom periodu treba donijeti Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mladima,

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sportu kao i Strategiju razvoja sporta 2023-2026.

Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene

Ocijenjen je **određeni nivo spremnosti** u ovoj oblasti. **Ograničeni napredak** je ostvaren u daljem usklađivanju zakonodavstva s pravnom tekovinom EU o vodama, zaštiti prirode i klimatskim promjenama. Još uvijek su potrebni značajni naponi kada je riječ o implementaciji i sprovođenju, naročito na polju upravljanja otpadom, kvaliteta voda i vazduha, zaštite prirode i klimatskih promjena. Crna Gora treba znatno da pojača i ubrza svoje ambicije u pogledu zelene tranzicije. Preporuke iz Izvještaja za 2022. ostaju relevantne i za naredni period, tako da bi Crna Gora trebalo da intenzivira rad na implementaciji i sprovođenju radi ispunjenja završnih mjerila u poglavlju 27, posebno u oblastima upravljanja vodama, zaštite prirode, kvaliteta vazduha, industrijskog zagađenja i klimatskih promjena. Konstatovano je i da je potrebno usvojiti i započeti s primjenom Zakona o upravljanju otpadom i Nacionalnog plana upravljanja otpadom, kao i Strategije upravljanja kvalitetom vazduha 2021-2029. Takođe, ukazano je da je neophodno završiti, usvojiti i započeti s implementacijom Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana na transparentan način, u skladu sa ciljem EU nulte emisije štetnih gasova do 2050. i Zelenom agendom za Zapadni Balkan.

Poglavlje 28 – Zaštita potrošača i zdravlja

Crna Gora je **umjereno spremna** u oblasti zaštite potrošača i zdravlja. Bilježi se **ograničen napredak**. Konstatovano je da je došlo do određene usklađenosti sa pravnom tekovinom EU u oblasti zdravstvene zaštite usvajanjem Zakona o zdravstvenoj zaštiti. Nadalje, ukazano je, da je potrebno okončati usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU u oblasti zaštite potrošača i zdravstvene zaštite koja se odnosi na supstance ljudskog porijekla, kontrolu duvana i prava pacijenata u prekograničnoj zdravstvenoj zaštiti, kako je definisano u Programu pristupanja Crne Gore. Takođe, konstatovano je da je neophodno osnažiti ulogu i djelotvornost Savjeta za zaštitu potrošača, kao i usvojiti novu Strategiju za razvoj sistema zdravstvene zaštite te započeti s njenom implementacijom. Notirano je da Crna Gora u narednom periodu treba da osnaži ulogu i djelotvornost Savjeta za zaštitu potrošača kao i da usvoji novu strategiju za razvoj sistema zdravstvene zaštite i započne njenu implementaciju.

Poglavlje 29 – Carinska unija

Crna Gora je **umjereno spremna** kad je carinska unija u pitanju, a u prethodnom periodu ostvaren je **određeni napredak**, posebno u dijelu priprema za Konvenciju o zajedničkom tranzitnom postupku i sprovođenju aktivnosti iz Strategije trgovinskih olakšica 2018-2022. EK ističe da je Crna Gora u februaru 2023. započela primjenu novog Carinskog zakona koji je u skladu sa Carinskim zakonikom EU te da je uspostavljena primjena propisa o carinskom statusu robe i nacionalnom postupku za tranzit sa ciljem sprovođenja novog kompjuterizovanog sistema za tranzit i pristupanje zajedničkom tranzitnom postupku. EK naročito preporučuje da Crna Gora u narednoj godini treba

da primjenjuje kompjuterizovani tranzitni sistem kompatibilan sa sistemom EU, kao i da osigura dovoljan nivo zaposlenih i finansiranje za sprovođenje i unapređenje carinskih IT sistema, ukazujući na nedostatak kadra, naročito stručnjaka za informacione tehnologije. EK konstatuje da treba usvojiti Zakon o pristupanju Konvenciji o zajedničkom tranzitnom postupku i planirane propise za kontrolu proizvodnje i trgovine perkusora droga. Nadalje, Crna Gora treba i dalje da usklađuje zakonodavstvo u oblasti carinske bezbjednosti sa pravnom tekovinom EU, kao i da usvoji propise o kontroli izvoza kulturnih dobara. EK konstatuje da Crna Gora primjenjuje Regionalnu konvenciju o pan-euro-mediteranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu i sprovodi tranziciona pravila o porijeklu na osnovu izmijenjene Konvencije. EK ukazuje da se povećala naplata carinskih bruto prihoda. EK sugeriše da se obezbijedi bliži monitoring svih aktivnosti koje se tiču duvanskih proizvoda u Luci Bar, kao i putem sprovođenja sistema za targetiranje karga, kojim se omogućava analiza rizika prije dolaska kontejnera u Luku Bar i elektronske evidencije kontejnera.

Poglavlje 30 – Vanjski odnosi

Crna Gora je postigla **dobar nivo spremnosti** u ovoj oblasti, dok je postignut **ograničeni napredak**. EK konstatuje da je Crna Gora nastavila da svoje stavove koordinira sa stavovima EU, u okviru Svjetske trgovinske organizacije (STO), kao i da aktivno učestvuje u radnim grupama CEFTA, uključujući i konstruktivno učešće u pregovorima u Dodatnom protokolu 7 CEFTA u odnosu na rješavanje trgovinskih sporova. EK preporučuje da Crna Gora nastavi da aktivno učestvuje u implementaciji mjera definisanih akcionim planom za zajedničko regionalno tržište za period 2021-2024. godine. EK konstatuje da je uspostavljen Savjet za trgovinske olakšice koji će, između ostalog, nadgledati i primjenu Sporazuma o trgovinskim olakšicama STO, Dodatni protokol 5 CEFTA i ostalih bilateralnih i multilateralnih sporazuma. Konstatuje se da je zakonodavstvo o robi dvostruke namjene na snazi i usklađeno je sa EU pravilima. EK ukazuje da iako je Skupština potvrdila sporazume Zajedničkog regionalnog tržišta o slobodnom kretanju na osnovu lične karte, o priznavanju stručnih kvalifikacija za regulisana zanimanja (ljekari, stomatolozi i arhitekta), i o priznavanju akademskih kvalifikacija, njihova primjena nije počela (zbog nepotpisivanja ukaza o zakonu od strane PD), što se prepoznaje kao jedan od ključnih razloga što je za ovo poglavlje konstatovan slabiji napredak u odnosu na prošlu godinu. Konstatuje se da Crna Gora i dalje priprema podzakonski akt koji će urediti pitanje osiguranja izdavanja izvoznih kredita od netržišnih rizika (pitanje koje je potrebno regulisati Zakonom o investiciono-razvojnom fondu, nakon što Vlada razmotri i donese odluku o transformaciji IRF u Crnogorsku razvojnu banku). U oblasti razvojne politike i humanitarne pomoći, Crna Gora treba da usvoji izmjene i dopune Zakona o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći, u cilju poboljšanja i nadogradnje zakonodavnog i institucionalnog okvira zemlje u pomonetoj oblasti, što je i jedna od ključnih preporuka EK.

Poglavlje 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika

Ocijenjeno je da Crna Gora ima **dobar nivo spremnosti**, kao i da je ostvarila **dobar napredak** u ovom poglavlju, budući da je zadržala svoju punu usklađenost sa vanjskom i bezbjednosnom politikom EU (ZVBP), što podrazumijeva 100% usklađenost sa EU restriktivnim mjerama nakon vojne agresije Rusije protiv Ukrajine. Nastavila je da učestvuje u misijama i operacijama EU za upravljanje krizama u okviru zajedničke bezbjednosne i odbrambene politike (ZBOP). EK konstatuje da je Crna Gora, u svojstvu članice Savjeta za ljudska prava, bila aktivno angažovana na promociji i odbrani međunarodnog prava, Povelje Ujedinjenih nacija (UN) i međunarodnog poretka. U skladu sa Deklaracijom Samita Evropske unije i Zapadnog Balkana održanog u decembru 2022, EK ukazuje da Crna Gora treba da uloži dodatne napore u zatvaranje prostora za inostrano miješanje i manipulisanje informacijama, uključujući dezinformisanje. EK preporučuje da Crna Gora zadrži svoju punu usklađenost sa vanjskom, bezbjednosnom i odbrambenom politikom EU i da poboljša implementaciju i primjenu restriktivnih mjera, što podrazumijeva sprečavanje pokušaja da se njena teritorija koristi za njihovo zaobilaženje. Crna Gora je nastavila saradnju sa međunarodnim organizacijama (UN, OEBS i Savjet Evrope) i ostaje aktivna članica NATO. Crna Gora održava svoj bilateralni sporazum o imunitetu sa Sjedinjenim Američkim Državama, čime se daje državljanima SAD izuzeće od jurisdikcije Međunarodnog krivičnog suda, što nije u skladu sa zajedničkim stavovima EU po pitanju integriteta Rimskog statuta i sa tim vezanim vodećim principima o bilateralnim sporazumima o imunitetu. Što se tiče hibridnih prijetnji, Strategija o suzbijanju hibridnih prijetnji i uz nju povezani akcioni plan čeka na usvajanje.

Poglavlje 32 – Finansijski nadzor

Crna Gora je **umjereno spremna**, a u proteklom periodu bilježi **ograničeni napredak** u sprovođenju prošlogodišnjih preporuka. Evropska komisija je pozdravila usvajanje Novog programa reforme upravljanja javnim finansijama, čime je strateški okvir za unutrašnju finansijsku kontrolu u javnom sektoru sada uglavnom uspostavljen. Državna revizorska institucija je unaprijedila svoje kapacitete za praćenje sprovođenja preporuka revizije i nastavila da radi na otvorenijoj i transparentnijoj komunikaciji sa Skupštinom. U narednom periodu, Evropska komisija je ocijenila da je potrebna dalja operacionalizacija centralizovane funkcije budžetske inspekcije Ministarstva finansija, kao i širenje primjene rukovodne odgovornosti u javnoj upravi, uz povećano delegiranje ovlašćenja u oblasti finansijskog upravljanja i unutrašnje kontrole. Dodatno, potrebno je usvojiti planirane izmjene i dopune Krivičnog zakonika i novu nacionalnu strategiju za borbu protiv prevara za period od 2024-2027. godine.

Poglavlje 33 – Finansijske i budžetske odredbe

Crna Gora ima **određen nivo spremnosti**, a u proteklom periodu bilježi **određen napredak** u ispunjavanju preporuka od prošle godine. Napredak je notiran posebno u domenu usklađivanja zakonskog osnova za povezane oblasti javnih politika koje utiču na sistem sopstvenih sredstava, naročito oporezivanja, i u oblasti jačanja koordinacije i upravljanja sopstvenim sredstvima EU u Ministarstvu finansija i ostalim institucijama.

Evropska komisija je ocijenila da je potrebno nastaviti sa jačanjem administrativnih kapaciteta Direkcije za koordinaciju i upravljanje sopstvenim sredstvima EU i u svim ostalim institucijama koje učestvuju u sistemu sopstvenih sredstava, posebno putem razvijanja organizacionih i proceduralnih veza između navedenih institucija. Dodatno, neophodno je u potpunosti implementirati poboljšanja IT sistema Uprave prihoda i carina, kao i da se usvoje podzakonska akta o naplati dugovanja za pokretnu i nepokretnu imovinu, i procedure za otpis nenaplativog carinskog duga i da započne njihova implementacija.

3. PROCJENA NAPRETKA U IZVJEŠTAJNOM PERIODU

Odnos u stepenu napretka na godišnjem nivou između 2022. i 2023, statistički prikaz izgleda ovako:

Poglavlje	ICG 2022	ICG 2023	↑ = ↓
	Napredak	Napredak	
REFORMA JAVNE UPRAVE	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
PRAVOSUĐE	Ograničeni napredak	Bez napretka	↓
BORBA PROTIV KORUPCIJE	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
TEMELJNA PRAVA	/	/	
SLOBODA IZRAŽAVANJA	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
BORBA PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA	Određeni napredak	Određeni napredak	=
EKONOMSKI KRITERIJUMI: Postojanje funkcionalne tržišne ekonomije	Dobar napredak	Ograničeni napredak	↓
EKONOMSKI KRITERIJUMI: Kapacitet Crne Gore da se nosi sa pritiskom konkurencije i tržišnim snagama unutar EU	Određeni napredak	Ograničeni napredak	↓
1	Određeni napredak	Određeni napredak	=
2	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
3	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
4	Određeni napredak	Određeni napredak	=
5	Dobar napredak	Određeni napredak	↓
6	Određeni napredak	Ograničeni napredak	↓

7	Određeni napredak	Dobar napredak	↑
8	Određeni napredak	Određeni napredak	=
9	Određeni napredak	Određeni napredak	=
10	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
11	Određeni napredak	Određeni napredak	=
12	Dobar napredak	Određeni napredak	↓
13	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
14	Određeni napredak	Dobar napredak	↑
15	Određeni napredak	Određeni napredak	=
16	Određeni napredak	Ograničeni napredak	↓
17	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
18	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
19	Određeni napredak	Određeni napredak	=
20	Određeni napredak	Određeni napredak	=
21	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
22	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
23	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
24	Određeni napredak	Ograničeni napredak	↓
25	Dobar napredak	Dobar napredak	=
26	Određeni napredak	Određeni napredak	=
27	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
28	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
29	Ograničeni napredak	Određeni napredak	↑
30	Dobar napredak	Ograničeni napredak	↓
31	Dobar napredak	Dobar napredak	=
32	Ograničeni napredak	Ograničeni napredak	=
33	Ograničeni napredak	Određeni napredak	↑

4. PROCJENA OPŠTE SPREMNOSTI ZA ČLANSTVO U EU

Odnos između Izvještaja o Crnoj Gori 2022. i 2023, kada je u pitanju opšti stadijum spremnosti za članstvo u EU, dat je u sljedećoj tabeli:

Poglavlje	ICG 2022	ICG 2023	↑ = ↓
REFORMA JAVNE UPRAVE	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
PRAVOSUĐE	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
BORBA PROTIV KORUPCIJE	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	=
TEMELJNA PRAVA	/	/	
SLOBODA IZRAŽAVANJA	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	=
BORBA PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA	Određeni nivo spremnosti / Umjerena spremnost	Određeni nivo spremnosti / Umjerena spremnost	=
EKONOMSKI KRITERIJUMI: Postojanje funkcionalne tržišne ekonomije	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
EKONOMSKI KRITERIJUMI: Kapacitet Crne Gore da se nosi sa pritiskom konkurencije i tržišnim snagama unutar EU	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
1	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
2	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	=
3	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
4	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
5	Umjerena spremnost/dobar nivo spremnosti	Umjerena spremnost/dobar nivo spremnosti	=
6	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti	=
7	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti	=
8	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
9	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
10	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
11	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
12	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
13	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	=
14	Umjerena spremnost/dobar nivo spremnosti	Umjerena spremnost/dobar nivo spremnosti	=
15	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti	=
16	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
17	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=

18	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
19	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	=
20	Umjerena spremnost/dobar nivo spremnosti	Umjerena spremnost/dobar nivo spremnosti	=
21	Umjerena spremnost/dobar nivo spremnosti	Umjerena spremnost/dobar nivo spremnosti	=
22	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
23	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
24	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
25	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti	=
26	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti	=
27	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	=
28	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
29	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
30	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti	=
31	Dobar nivo spremnosti	Dobar nivo spremnosti	=
32	Umjerena spremnost	Umjerena spremnost	=
33	Određeni nivo spremnosti	Određeni nivo spremnosti	=

5. UPOREDNA PROCJENA ZA ZEMLJE ZAPADNOG BALKANA, TURSKU, GRUZIJU, MOLDAVIJU I UKRAJINU

5.1. Politički kriterijumi

Reforma javne uprave

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je umjereno spremna za članstvo, a isto su ocijenjene Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija i Gruzija. U Bosni i Hercegovini zabilježena je rana faza spremnosti za članstvo u EU. U slučaju Kosova konstatovan je određeni nivo spremnosti. Takođe, Moldavija i Ukrajina su ostvarile određeni nivo spremnosti za članstvo, dok u Turskoj je konstatovan određeni nivo spremnosti /umjerena spremnost.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila ograničeni napredak. Isto su ocijenjene i Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija i Ukrajina. U Bosni i Hercegovina, Gruziji i Moldaviji konstatovan je određeni napredak, dok u Turskoj i Kosovu nije bilo napretka.

Poglavlje 23 – Pravosuđe i temeljna prava

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora ocijenjena je kao umjereno spremna i nijedna zemlja nije bolje ocijenjena. Sjeverna Makedonija i Albanija su postigle određeni nivo spremnosti/umjerenu spremnost, dok su Srbija, Bosna i Hercegovina, Gruzija, Moldavija i

Ukrajina postigle određeni nivo spremnosti. Kosovu je konstantovana rana faza/određeni nivo spremnosti, dok je Turska u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je postigla ograničeni napredak, a isto su ocijenjene Srbija, Bosna i Hercegovina, Kosovo i Gruzija. Određeni napredak postigle su Albanija i Moldavija, dok je najbolje ocijenjena Ukrajina u kojoj je konstatovan dobar napredak. U Sjevernoj Makedoniji nema napretka, a u Turskoj nazadovanje.

Pravosuđe

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je umjereno spremna za članstvo, isto je ocijenjena i Albanija. Sjeverna Makedonija postigla je određeni nivo spremnosti/umjerenu spremnost. U Srbiji je konstatovan određeni napredak, kao i u Gruziji, Moldaviji i Ukrajini. Bosna i Hercegovina je postigla ranu fazu spremnosti/određeni nivo spremnosti, dok je kod Kosova i Turske konstantovana rana faza spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: U Crnoj Gori nije bilo napretka u ovoj oblasti, kao ni u Sjevernoj Makedoniji. Dobar napredak je ostvarila Albanija, kao i Moldavija i Ukrajina. U Srbiji i Bosni i Hercegovini zabilježen je određen napredak. Kosovo i Gruzija su ostvarili ograničen napredak, dok je u Turskoj zabilježeno nazadovanje.

Borba protiv korupcije

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora postigla je određeni nivo spremnosti, kao i Srbija, Albanija, Gruzija, Moldavija i Ukrajina. Sjeverna Makedonija je postigla određeni nivo spremnosti/umjerenu spremnost. Kosovu je konstantovana rana faza/određeni nivo spremnosti, što je slučaj i sa Bosnom i Hercegovinom. Turska je u ranoj fazi spremnosti za članstvo u EU kada je ova oblast u pitanju.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila ograničeni napredak, a isti nivo napretka ostvarili su Srbija i Kosovo. Albanija, Gruzija, Moldavija i Ukrajina bilježe određeni napredak. Kod Sjeverne Makedonije, Turske i Bosne i Hercegovine nema napretka.

Sloboda izražavanja

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora postigla je određeni nivo spremnosti, kao i Srbija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Gruzija i Moldavija. Određeni nivo spremnosti do umjerene spremnosti konstatovan je u Sjevernoj Makedoniji, Albaniji i Ukrajini dok je Turska u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crnoj Gori je ostvarila ograničeni napredak, a isto su ocijenjene Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija, Kosovo i Gruzija. Moldavija bilježi određeni napredak, Ukrajina dobar napredak. Bosna i Hercegovina i Turska su nazadovale u ovoj oblasti.

Poglavlje 24 - Pravda, sloboda i bezbjednost

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je ostvarila umjereni nivo spremnosti za članstvo, što je slučaj i sa Sjevernom Makedonijom i Turskom. U Albaniji je zabilježen određeni nivo spremnosti/umjerena spremnost, dok je za Srbiju, Bosnu i Hercegovinu, Gruziju, Moldaviju i Ukrajinu konstatovan određeni nivo spremnosti. Za Kosovo je konstatovana rana faza/određeni nivo spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je zabilježila ograničeni napredak, što je slučaj i sa Kosovom i Ukrajinom, dok je u Srbiji, Sjevernoj Makedoniji, Albaniji, Bosni i Hercegovini, Turskoj, Gruziji i Moldaviji zabilježen određeni napredak.

Borba protiv organizovanog kriminala

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je ostvarila određeni nivo spremnosti do umjerene spremnosti. Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija, Turska, Gruzija, Moldavija i Ukrajina bilježe određeni nivo spremnosti. U Bosni i Hercegovini je konstatovana rana faza/određeni nivo spremnosti, dok je Kosovu konstatovana rana faza spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila određeni napredak u ovoj oblasti, kao i Sjeverna Makedonija, Albanija, Bosna i Hercegovina, Turska, Gruzija, Moldavija i Ukrajina. Srbija i Kosovo su ostvarile ograničen napredak.

5.2. Ekonomski kriterijumi

Ukupna spremnost za članstvo: Kada su u pitanju ekonomski kriterijumi, odnosno dva osnovna kriterijuma: 1. postojanje funkcionalne tržišne ekonomije i 2. sposobnost suočavanja s konkurentskim pritiskom i tržišnim silama unutar Unije, Crna Gora je za oba kriterijuma ocjenjena kao umjereno spremna. Srbija je ostvarila dobar nivo spremnosti kada je u pitanju prvi kriterijum, dok za drugi ima umjerenu spremnost. Turska je u veoma naprednoj fazi kada je u pitanju prvi kriterijum, dok je za drugi pokazala dobar nivo spremnosti. Sjeverna Makedonija je za prvi kriterijum ocjenjena kao dobro spremna, dok je za drugi kriterijum umjereno spremna. Albanija je umjereno spremna/ ima dobar nivo spremnosti kada je u pitanju prvi kriterijum, odnosno ima određeni nivo spremnosti kada je u pitanju drugi kriterijum. Bosna i Hercegovina ima ranu fazu spremnosti, odnosno ranu fazu spremnosti/određeni nivo spremnosti, dok je kod Kosova rana faza spremnosti kod drugog kriterijuma, dok je kod prvog kriterijuma rana faza spremnosti/određeni nivo spremnosti. Gruzija ima umjerenu spremnost i određeni nivo spremnosti, dok Moldavija ima ranu fazu spremnosti/određeni nivo spremnosti. Ukrajina ima ranu fazu spremnosti/određeni nivo spremnosti, dok je za drugi kriterijum u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je za oba kriterijuma ostvarila ograničeni napredak. Određeni napredak su ostvarile Srbija, Sjeverna Makedonija i Albanija. Kosovo je ostvarilo određeni za prvi, a ograničeni napredak za drugi kriterijum. Nema napretka kod prvog kriterijuma za Bosnu i Hercegovinu i Tursku, dok drugi kriterijum bilježi ograničeni napredak. Nisu ocijenjene Gruzija, Moldavija i Ukrajina.

6. SPREMNOST ZA PREUZIMANJE OBAVEZA IZ ČLANSTVA PO POGLAVLJIMA PRAVNE TEKOVINE

Poglavlje 1 – Sloboda kretanja robe

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je ocijenjena kao umjereno spremna za članstvo, kao i Srbija, Sjeverna Makedonija i Ukrajina. Albanija i Kosovo imaju određeni/umjereni nivo spremnosti. Njih prate Gruzija i Moldavija koje su dostigle određeni nivo spremnosti. Bolje ocijenjena zemlja od Crne Gore je Turska, koja je dostigla dobar nivo spremnosti, dok je Bosna i Hercegovina u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila određeni napredak, kao i Kosovo, Turska i Ukrajina. Ograničeni napredak su postigle Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija, Gruzija i Moldavija. Bosna i Hercegovina nema napretka u ovoj oblasti.

Poglavlje 2 – Sloboda kretanja radnika

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je dostigla određeni nivo spremnosti u ovoj oblasti, kao i Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo. Bolje ocijenjena zemlja od Crne Gore je Srbija kao umjereno spremna, dok su su Sjeverna Makedonija, Turska, Gruzija, Moldavija i Ukrajina u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je u ovoj oblasti postigla ograničen napredak, kao i Srbija, Kosovo, Gruzija i Moldavija. Bolje ocijenjena zemlja od Crne Gore je Albanija koja je postigla određeni napredak, dok su nije bilo napretka u ovoj oblasti kod Sjeverne Makedonije, Bosne i Hercegovine, Turske i Ukrajine.

Poglavlje 3 – Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora ima umjerenu spremnost kao Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija, Kosovo i Gruzija, dok Moldavija i Ukrajina imaju određeni nivo spremnosti, a Bosna i Hercegovina i Turska su u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila ograničen napredak kao Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija i Moldavija. U izvještajnom periodu najveći, odnosno određeni napredak su ostvarili Kosovo i Ukrajina, dok Bosna i Hercegovina, Turska i Gruzija nemaju napredak.

Poglavlje 4 – Sloboda kretanja kapitala

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora kao i Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Turska i Gruzija imaju umjereni nivo spremnosti, dok Moldavija i Ukrajina imaju određeni/umjereni nivo spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila određeni napredak kao Albanija, Kosovo, Turska i Moldavija. Ukrajina je ostvarila određeni/dobar napredak. U izvještajnom periodu najveći, odnosno dobar napredak je ostvarila Sjeverna Makedonija, dok ograničeni napredak ima Gruzija a Srbija i Bosna i Hercegovina nemaju napredak.

Poglavlje 5 – Javne nabavke

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je najbolje ocijenjena u ovoj oblasti, odnosno ima umjeren/dobar nivo spremnosti. Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija i Turska imaju umjeren nivo spremnosti. Kosovo ima određen/umjeren nivo spremnosti, dok Bosna i Hercegovina, Ukrajina, Gruzija i Moldavija imaju određen nivo spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila određen napredak kao Srbija, Albanija i Moldavija. U izvještajnom periodu najveći, odnosno dobar napredak je ostvarila Gruzija. Sjeverna Makedonija, Bosna i Hercegovina, Ukrajina i Kosovo su ostvarile ograničen napredak, dok je Turska nazadovala.

Poglavlje 6 - Privredno pravo

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora ima dobar nivo spremnosti, kao i Srbija i Sjeverna Makedonija. Turska je u veoma naprednoj fazi, dok Albanija ima umjerenu spremnost, a Bosna i Hercegovina, Kosovo, Gruzija i Ukrajina imaju određeni nivo spremnosti. Moldavija je u ranoj fazi/određeni nivo spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila ograničeni napredak kao Srbija, Albanija, Kosovo, Gruzija i Moldavija. U izvještajnom periodu najveći, odnosno određeni napredak su ostvarile Turska i Ukrajina, dok Sjeverna Makedonija i Bosna i Hercegovina nemaju napredak.

Poglavlje 7 – Pravo intelektualne svojine

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora ima dobar nivo spremnosti kao i Srbija i Turska, dok Sjeverna Makedonija, Albanija, Bosna i Hercegovina i Kosovo imaju umjerenu spremnost, a Gruzija, Moldavija i Ukrajina određeni nivo spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je uz Ukrajinu najbolje ocijenjena, odnosno ostvarila je dobar napredak. Određeni napredak imaju Albanija i Kosovo, dok su Srbija, Gruzija i Moldavija ostvarile ograničeni napredak. Sjeverna Makedonija, Bosna i Hercegovina i Turska nemaju napredak.

Poglavlje 8 – Konkurencija

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora, Srbija i Sjeverna Makedonija imaju umjereni nivo spremnosti, dok Bosna i Hercegovina, Kosovo, Turska, Moldavija i Ukrajina imaju određeni nivo spremnosti. Albanija ima određeni nivo spremnosti/umjereni nivo spremnosti dok je Gruzija u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je najbolje ocijenjena u ovoj oblasti, odnosno ima određeni napredak. Ograničen napredak su ostvarile Srbija, Kosovo, Moldavija i Ukrajina, dok Sjeverna Makedonija, Albanija, Bosna i Hercegovina i Gruzija nemaju napredak. Turska bilježi nazadovanje.

Poglavlje 9 – Finansijske usluge

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora ima umjereni nivo spremnosti kao i Srbija, Sjeverna Makedonija i Kosovo dok Gruzija, Moldavija i Ukrajina imaju određeni nivo

spremnosti. Turska ima najbolju spremnost, odnosno dobar nivo spremnosti, a Albanija umjereni/dobar nivo spremnosti dok Bosna i Hercegovina ima određeni/umjereni nivo spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila određeni napredak kao i Sjeverna Makedonija, Albanija i Ukrajina. Najbolje ocijenjena u ovoj oblasti je Moldavija koja ima dobar napredak, dok su Srbija, Kosovo, Turska i Gruzija ostvarile ograničeni napredak. Bosna i Hercegovina nema napredak.

Poglavlje 10 – Informatičko društvo i mediji

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je umjereno spremna za članstvo kada je ovo poglavlje u pitanju, zajedno sa Srbijom, Sjevernom Makedonijom i Albanijom. Određeni nivo spremnosti dostigle su Kosovo, Turska, Gruzija i Moldavija, dok je Ukrajina dostigla umjerenu spremnost/dobar nivo spremnosti. Bosna i Hercegovina je u ranoj fazi spremnosti.

Godišnji napredak: Crna Gora, kao i Srbija, Sjeverna Makedonija i Kosovo, je postigla ograničen napredak. Određeni napredak je postigla Gruzija, a dobar napredak su ostvarile Albanija, Moldavija i Ukrajina. Bosna i Hercegovina nije ostvarila napredak, dok je najgore ocijenjena Turska gdje je zabilježeno nazadovanje.

Poglavlje 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je umjereno spremna za članstvo kao i Sjeverna Makedonija. Srbija, Albanija, Kosovo, Turska imaju određen nivo spremnosti, dok su Bosna i Hercegovina, Gruzija, Moldavija i Ukrajina u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila određen napredak kao Sjeverna Makedonija, Albanija, Moldavija i Ukrajina. Srbija, Bosna i Hercegovina, Kosovo i Gruzija su ostvarile ograničen napredak dok je Turska nazadovala.

Poglavlje 12 – Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarna politika

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je umjereno spremna u ovoj oblasti kao Srbija i Ukrajina. Sjeverna Makedonija je najbolje ocijenjena i ima dobar nivo spremnosti. Kosovo ima određen/umjeren nivo spremnosti, dok Albanija, Bosna i Hercegovina, Turska, Moldavija i Gruzija bilježe određen nivo spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila određeni napredak kao Srbija, Sjeverna Makedonija, Gruzija, Moldavija i Ukrajina. Albanija, Kosovo i Turska su ostvarile ograničeni napredak dok Bosna i Hercegovina nije napredovala.

Poglavlje 13 – Ribarstvo

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora ima određen nivo spremnosti kao Gruzija i Ukrajina. Bolju, odnosno umjerenu spremnost imaju Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija i Turska, dok su Bosna i Hercegovina, Kosovo i Moldavija u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila ograničeni napredak kao i Moldavija. Veći, odnosno određeni napredak su ostvarile Sjeverna Makedonija, Albanija,

Turska i Ukrajina. Bez napretka u izvještajnom periodu prošle su Srbija, Bosna i Hercegovina, Kosovo i Gruzija.

Poglavlje 14 – Saobraćajna politika

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora u oblasti saobraćajne politike se nalazi između umjerenog do dobrog nivoa spremnosti, dok Srbija bilježi dobar nivo spremnosti. Umjereno su spremne Sjeverna Makedonija i Turska dok Albanija, Bosna i Hercegovina, Gruzija, Moldavija i Ukrajina bilježe određeni nivo spremnosti. Kosovo se u ovoj oblasti nalazi u ranoj fazi.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je zabilježila dobar napredak što je značajan pomak u odnosu na prethodne godine i ujedno je najbolje ocjenjena. Gruzija bilježi određeni napredak dok su ograničen napredak postigle Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija, Kosovo, Turska, Moldavija i Ukrajina. Bosna i Hercegovina nije imala napretka.

Poglavlje 15 – Energetika

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora i Ukrajina u oblasti energetike bilježe dobar nivo spremnosti. Srbija, Sjeverna Makedonija i Turska bilježe umjerenu spremnost. Albanija bilježi umjeren/dobar nivo spremnosti, Moldavija određen/umjeren nivo spremnost. Kosovo i Gruzija imaju određeni nivo spremnosti dok se Bosna i Hercegovina nalazi u ranoj fazi.

Godišnji napredak: Crna Gora je zajedno sa Srbijom, Sjevernom Makedonijom, Albanijom, Kosovom i Ukrajinom osvarila određeni napredak. Moldavija je ostvarila dobar napredak, dok je ograničen napredak zabilježen kod Bosne i Hercegovine, Turske i Gruzije.

Poglavlje 16 – Porezi

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora, Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija i Turska imaju umjeren nivo spremnosti, dok Bosna i Hercegovina, Kosovo, Moldavija i Ukrajina imaju određeni nivo spremnosti. Gruzija ima određeni/umjereni nivo spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila ograničen napredak kao Srbija i Albanija. U izvještajnom periodu najveći, odnosno dobar napredak je ostvarila Moldavija, dok su Sjeverna Makedonija, Kosovo, Gruzija i Ukrajina ostvarile određen napredak. Bosna i Hercegovina i Turska nemaju napredak.

Poglavlje 17 – Ekonomska i monetarna unija

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je ocijenjena kao umjereno spremna, kao i Kosovo, Gruzija i Ukrajina, dok umjerenu spremnost/dobar nivo spremnosti bilježe Srbija, Albanija i Sjeverna Makedonija. Gore su ocijenjene Turska i Moldavija, koje imaju određeni nivo spremnosti, dok je Bosna i Hercegovina u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je zabilježila ograničen napredak, dok su bolje ocijenjene Srbija, Albanija, Sjeverna Makedonija, Kosovo i Moldavija. Nema napretka kod Bosne i Hercegovine, Gruzije i Ukrajine dok je kod Turske zabilježeno nazadovanje.

Poglavlje 18 – Statistika

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je zabilježila umjereni nivo spremnosti, kao i Albanija, Sjeverna Makedonija, Srbija i Turska. Gore ocijenjene su Kosovo, Gruzija, Moldavija i Ukrajina koje su dostigle određeni nivo spremnosti i Bosna i Hercegovina koja je u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je zabilježila ograničen napredak u ovom poglavlju, kao Bosna i Hercegovina, Gruzija, Moldavija i Ukrajina. Najbolje su Srbija i Sjeverna Makedonija koje su ostvarile dobar napredak, dok su određeni napredak ostvarile Albanija, Kosovo i Turska.

Poglavlje 19 – Socijalna politika i zapošljavanje

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je postigla određeni nivo spremnosti za članstvo u EU u ovoj oblasti, kao i Bosna i Hercegovina, Turska, Moldavija i Gruzija. Bolje ocijenjene od njesu Srbija, Sjeverna Makedonija i Albanija kao umjereno spremne, dok su najgore ocijenjene Kosovo i Ukrajina koje su u ranoj fazi spremnosti za članstvo.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila određeni napredak, kao i Srbija, Sjeverna Makedonija, Kosovo i Gruzija. Najbolje ocijenjena je Albanija koja je dostigla dobar napredak. Ograničen napredak su ostvarile Bosna i Hercegovina i Ukrajina, dok kod Turske u ovoj oblasti nema napretka.

Poglavlje 20 – Preduzetništvo i industrijska politika

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je najbolje ocijenjena u ovoj oblasti, odnosno ima umjeren/dobar nivo spremnosti. Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija, Kosovo, Turska i Gruzija imaju umjerenu spremnost dok Moldavija i Ukrajina imaju određeni nivo spremnosti, a Bosna i Hercegovina bilježi ranu fazu spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila određeni napredak kao i Sjeverna Makedonija, Albanija i Moldavija. U izvještajnom periodu najveći, odnosno dobar napredak je ostvarilo Kosovo, dok su Srbija, Bosna i Hercegovina, Turska, Gruzija i Ukrajina ostvarile ograničen napredak.

Poglavlje 21 – Trans-evropske mreže

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora se nalazi između umjerenog do dobrog nivoa spremnosti dok se Turska u predmetnoj oblasti nalazi u veoma naprednoj fazi. Sjeverna Makedonija ima dobar nivo spremnosti dok Srbija bilježi umjerenu spremnost. Određeni nivo spremnosti imaju Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Gruzija, Moldavija i Ukrajina.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila ograničen napredak, kao Sjeverna Makedonija, Bosna i Hercegovina i Kosovo. Srbija, Albanija, Gruzija, Moldavija i Ukrajina su postigle određeni napredak dok Turska nije imala napretka u ovoj oblasti

Poglavlje 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je ocijenjena kao umjereno spremna za članstvo u EU. Istu ocjenu spremnosti imaju i Albanija, Sjeverna Makedonija, Srbija i Turska. U ranoj fazi spremnosti za članstvo ocijenjenje su Bosna i Hercegovina, Kosovo i Moldavija. Ukrajina ima određen nivo spremnosti, dok se Gruzija nalazi u ranoj fazi/ima određeni nivo spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila ograničeni napredak, kao i Albanija, Srbija, Moldavija i Ukrajina. Gruzija, Kosovo i Turska bilježe određeni napredak, dok u Bosni i Hercegovini i Sjevernoj Makedoniji nije ostvaren napredak u ovoj oblasti.

Poglavlje 25 – Nauka i istraživanje

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora u ovoj oblasti ima dobar nivo spremnosti kao i Srbija i Sjeverna Makedonija. Turska je ocijenjena sa najboljom ocjenom, odnosno, u veoma naprednoj fazi dok Gruzija, Moldavija i Ukrajina imaju umjerenu spremnost. Albanija, Bosna i Hercegovina imaju određeni nivo spremnosti dok je Kosovo u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je uz Tursku najbolje ocijenjena, odnosno ima dobar napredak. Sjeverna Makedonija, Albanija, Kosovo, Gruzija i Moldavija su ostvarile određeni napredak, dok Srbija, Bosna i Hercegovina i Ukrajina imaju ograničen napredak.

Poglavlje 26 – Obrazovanje i kultura

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je uz Srbiju najbolje ocijenjena u ovoj oblasti, odnosno ima dobar nivo spremnosti. Sjeverna Makedonija, Albanija, Turska i Gruzija imaju umjerenu spremnost dok Kosovo, Moldavija i Ukrajina imaju određen nivo spremnosti. Bosna i Hercegovina je u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je ostvarila određeni napredak kao i Srbija, Albanija, Kosovo, Turska, Gruzija, Moldavija i Ukrajina. Sjeverna Makedonija ima ograničen napredak dok Bosna i Hercegovina nema napredak.

Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora ima određeni nivo spremnosti za članstvo, kao i Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija, Turska i Ukrajina, dok su Kosovo, Gruzija i Moldavija u ranoj fazi spremnosti za članstvo, a Bosna i Hercegovina u ranoj fazi/određenom nivou spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je zabilježila ograničeni napredak kao i Sjeverna Makedonija, Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo i Turska. Srbija, Gruzija i Moldavija su zabilježile određeni, a Ukrajina dobar napredak u ovoj oblasti.

Poglavlje 28 – Zaštita potrošača i zdravlja

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora ima umjerenu spremnost kao i Srbija i Sjeverna Makedonija. Najbolju spremnost u predmetnoj oblasti ima Turska – dobar nivo

spremnosti. Određeni nivo spremnosti imaju Gruzija, Moldavija i Ukranija dok se ranoj fazi nalaze Albanija, Bosna i Hercegovina i Kosovo.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora bilježi ograničen napredak kao Srbija, Albanija, Kosovo, Turska, Gruzija, Moldavija i Ukrajina. Sjeverna Makedonija je u oblasti zaštite potrošača i zdravlja postigla najbolju ocjenu – određeni napredak dok Bosna i Hercegovina nije imala napretka.

Poglavlje 29 – Carinska unija

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je postigla umjerenu spremnost, kao Albanija, Kosovo i Gruzija. Bolje ocijenjene zemlje od Crne Gore u ovoj oblasti su Srbija, Sjeverna Makedonija, Turska i Ukrajina koje su na dobrom nivou spremnosti. Bosna i Hercegovina bilježi određeni nivo spremnosti, dok je Moldavija između određenog nivoa i umjerene spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je zabilježila određeni napredak, kao i Kosovo, Gruzija i Moldavija. Dobar napredak bilježi Ukrajina. Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija i Turska bilježe ograničeni napredak, dok kod Bosne i Hercegovine nema napretka u ovoj oblasti.

Poglavlje 30 – Vanjski odnosi

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je postigla dobar nivo spremnosti za preuzimanje obaveza iz članstva, kao Albanija i Ukrajina. Na umjerenom nivou spremnosti su Srbija, Sjeverna Makedonije, Turska, Gruzija, Moldavija. Bosna i Hercegovina je na određenom nivou spremnosti, dok je Kosovo u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je postigla ograničeni napredak kao i Srbija, Kosovo, Gruzija i Ukrajina. Određeni napredak, odnosno bolja ocjena bilježi se kod Sjeverne Makedonije, Albanije i Moldavije. U Bosni i Hercegovini i Turskoj nije bilo napretka.

Poglavlje 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora ima dobar nivo spremnosti za preuzimanje obaveza iz članstva u ovoj oblasti, a isti imaju Sjeverna Makedonija, Albanija i Ukrajina. Srbija i Gruzija su na umjerenom nivou, dok su Bosna i Hercegovina i Turska na određenom nivou spremnosti. Moldavija se nalazi između umjerene i dobre spremnosti, a Kosovo nije ocjenjivano za ovu oblast.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je postigla dobar napredak zajedno sa Sjevernom Makedonijom, Albanijom, Moldavijom i Ukrajinom. Određeni napredak se bilježi u Bosni i Hercegovini, ograničeni napredak u Gruziji, a Srbija i Turska nisu napredovale. Kosovo nije ocjenjivano u ovoj fazi pregovora.

Poglavlje 32 – Finansijski nadzor

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora je umjereno spremna kao i Srbija, Sjeverna Makedonija i Albanija, dok je Turska bolja i ostvarila je dobar nivo. Od Crne Gore su lošije

ocijenjeni Kosovo, Bosna i Hercegovina i Gruzija, koje imaju određeni nivo spremnosti, dok su Ukrajina i Moldavija u ranoj fazi spremnosti.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je postigla ograničen napredak, kao i Srbija, Kosovo i Ukrajina. Najbolje su ocijenjene Sjeverna Makedonija, Albanija, Bosna i Hercegovina i Moldavija, gdje je konstatovan određeni napredak, dok nema napretka kod Turske i Gruzije.

Poglavlje 33 - Finansijske i budžetske odredbe

Ukupna spremnost za članstvo: Crna Gora ima određeni nivo spremnosti kao i Srbija, Albanija i Turska, dok su Sjeverna Makedonija, Bosna i Hercegovina, Gruzija, Moldavija i Ukrajina u ranoj fazi spremnosti. Kosovo nije ocijenjeno.

Napredak u izvještajnom periodu: Crna Gora je postigla određeni napredak i tu je najbolja, dok su ograničeni napredak postigle Srbija, Sjeverna Makedonija, Albanija, Moldavija i Ukrajina. Nema napretka kod Bosne i Hercegovine, Gruzije i Turske, dok Kosovo nije ocijenjeno.